

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

"SƏS" qəzeti mənim üçün ən əziz qəzetdir

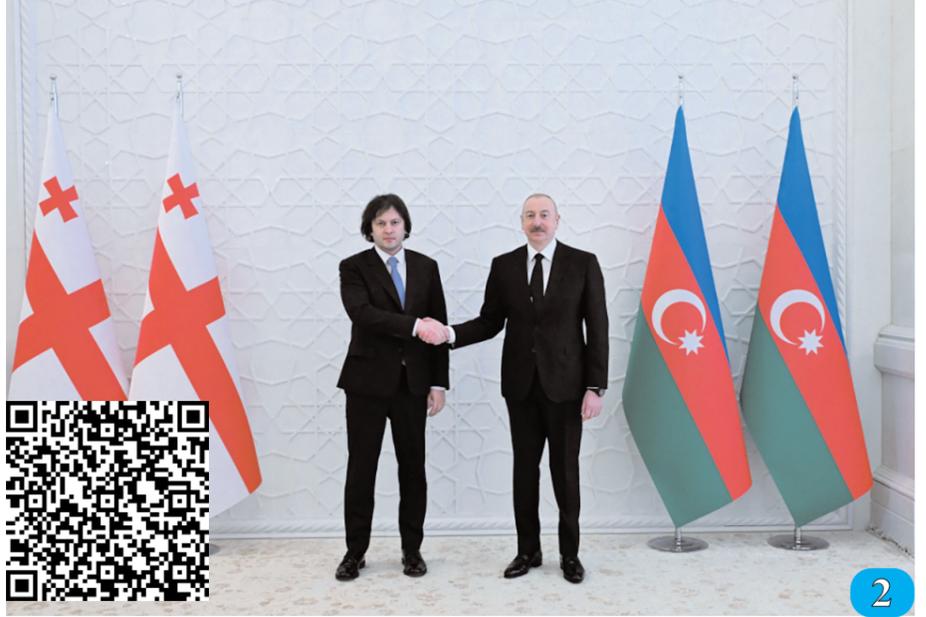
№ 010 (7178)

"Türkiye" qəzeti: "Ermənistan tez və ya gec Prezident İlham Əliyevin bütün tələblərini yerinə yetirəcək"

İlham Aliyev: Ermənistan İslamofobik, ırkçı!
Ermənistan-Azərbaycan arasındakı məsələlər nihayətə ermiz değıl!
Karabağ zafərinin ardından Ermənistan-Azərbaycan arasında pek çok mesele çözülmüş olsa da hələ çözülemeyen pek çok gırtt sorun masada duruyor ve gün geçtikçe Batılı devletlerin de dahil olması sorunların diplomatik çözümlü zorlaşıyor...
Geçtiğimiz günlerde Azərbaycan Cümhurbaşkanı İlham Aliyev'in birkaç televizyon kanalına verdiğı rıportaja baktığımızda İlham Aliyev: Ermənistan'ın ikircikli tutumundan artık çok ciddi rahatsızlık duyduğunu, Ermənistan'ın bir an önce bazı konularda ivedi adımlar atmasını beklendiğini aksi takdirde barış antlaşmasına ihtiyac kalmayacağını söylüyor.
Azərbaycan Cümhurbaşkanı, Ermənistan'ın kendisini Azərbaycan ve Türkiye arasında bir bariyer olarak

7

Gürcüstanla Azərbaycan Avropa ilə Asiya arasındakı körpü rolunu uğurla oynayır

2

Prezident İlham Əliyev ölkəmizdə səfərdə olan Gürcüstanın Baş naziri İrakli Kobaxidze ilə görüşüb

20 Yanvar: 35 il əvvəl və 35 il sonra

4

Aptekdə dərman, xəstədə can qalmadı

11

Ümumdünya Lüğət Günündə düşüncələr: slm, ncn, twk...

8

"Mançester Yunayted" onu qovmuşdu, indi "Beşiktaş"ın sükanı arxasına keçir...

9

Tələsik tərəfdaşlıq sazişi

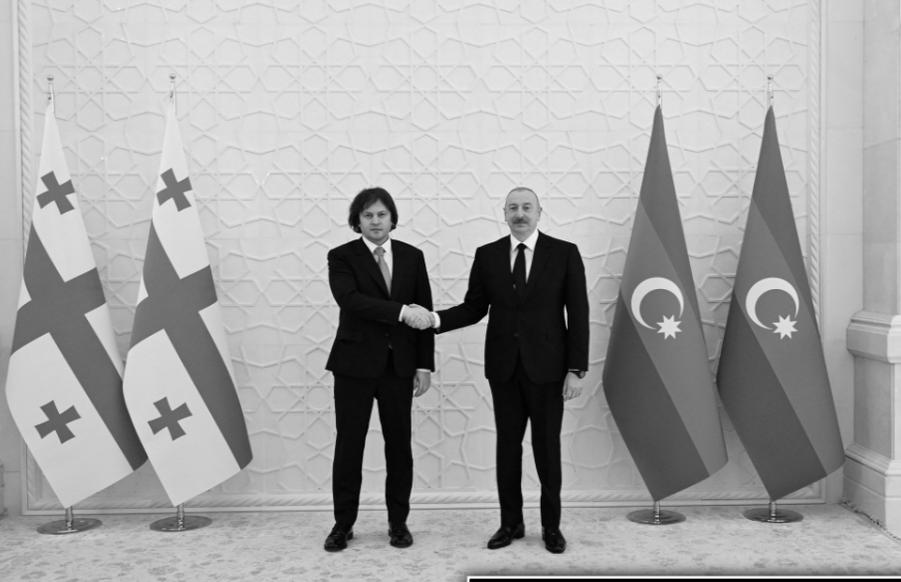
6

Boşananda qızillar necə bölünür?

16

Gürcüstanla Azərbaycan Avropa ilə Asiya arasındakı körpü rolunu uğurla oynayır

Dünən Prezident İlham Əliyevin ölkəmizdə işgüzar səfərdə olan Gürcüstanın Baş naziri Irakli Kobaxidze ilə təkbətək görüşü keçirilib. Görüşdən sonra Prezident İlham Əliyev və Gürcüstanın Baş naziri Irakli Kobaxidze yanvarın 17-də mətbuata bəyanatlarla çıxış ediblər. Əvvəlcə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bəyanatla çıxış edib. Prezident İlham Əliyev öz bəyanatında bildirib ki, Irakli Kobaxidzenin Parlament seçkilərindən sonra ilk səfərini Azərbaycana həyata keçirməyi Gürcüstan-Azərbaycan əlaqələrinin nə qədər yüksək səviyyədə olmasından xəbər verir:

“Şadam ki, bizim görüşlərimiz müntəzəm xarakter alır. Biz sizinlə iki ay bundan əvvəl Bakıda görüşmüşdük. COP29 konfransında iştirak etdiyiniz üçün Sizə bir daha təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Ondan əvvəl isə 10 ay bundan qabaq Siz Azərbaycana səfər etmişiniz. Yeni, son 10 ay

Prezident İlham Əliyev ölkəmizdə səfərdə olan Gürcüstanın Baş naziri Irakli Kobaxidze ilə görüşüb

həvəslə Gürcüstanla öz sərmayələrini qoyurlar.

Təbii ki, energetika sahəsindəki iki ölkə arasındakı əməkdaşlıq həm ölkələrimiz üçün, həm daha böyük, geniş coğrafiya üçün xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Birgə həyata keçirdiyimiz neft-qaz layihələri bu gün bir çox ölkələrin enerji təhlükəsizliyinin əsasını təşkil edir. Təkcə onu demək kifayətdir ki, Gürcüstan tranziti vasitəsilə Azərbaycan hazırda 11 ölkəyə öz təbii qazını ixrac edir, ildən-ildən ixrac artır. Keçən il bu, 25 milyard kubmetrə çatmışdır və bunun 10 faizi - ümumi ixracımızın 10 faizi Gürcüstanın payına düşür. Mənə verilən məlumata görə, Gürcüstanın istehlak etdiyi təbii qazın 80 faizdən çoxu Azərbaycan mənşəlidir. Yeni, bu, doğrudan da çox böyük, xüsusi əhəmiyyətə malik olan layihədir və gələcəkdə bizim qaz ixrac coğrafiyamız genişlənəcək. Bizim yeni qaz yataqlarımız bu il işə düşəcək.

miz və xalqlarımız, həm də qonşularımız üçün çox əvəzolunmaz xidmətlər göstəririk.

Bütün digər sahələrdə də ancaq uğurlarımıza sevinmək olar. Vaxt məhdudluğunu nəzərə alaraq digər məsələləri biz geniş formatda bu gün müzakirə edəcəyik. Bir şeyi də deyə bilərəm ki, Sizin partiyanızın qələbəsi bütövlükdə Cənubi Qafqazın bundan sonra sabit region olması üçün xüsusi əhəmiyyət daşıyır və biz bu qələbəyə Sizin dostunuz, qardaşınız kimi sevinirik. Sizin hökumətinizə fəaliyyətində yeni uğurlar arzulayırıq. Bir daha xoş gəlmisiniz.”

Sonra Gürcüstanın Baş naziri Irakli Kobaxidze bəyanatla çıxış edib. Baş nazir Irakli Kobaxidze öz bəyanatında diqqətə çatdırıb ki, Azərbaycan təkcə dəyərli dost deyil, həmçinin etibarlı tərəfdaş və qardaş ölkədir:

“Cənab Prezident, təşəkkür edirəm. Çox səmimi qonaqpərvərliyə görə Sizə minnətdarlığımı bildirirəm. Eyni zamanda, bizim partiyamızın qələbəsi ilə bağlı təbriklərə görə də təşəkkür edirəm. Bu, bizim bölgədə sabitliyin və təhlükəsizliyin təmin edilməsi, ölkələrimizin münasibətləri baxımından əhəmiyyətlidir. Bu, müstəsna əhəmiyyətə malikdir. Siz regionda fərqli bir Lideriniz və bizim üçün də nümunəsiniz. Siz ölkənizə dövlətinizin mənafelərini qorumaqla rəhbərlik edirsiniz. Bu gün burada olmaq mənə böyük şərəf və məmnunluq doğurur.

Bildiyiniz kimi, bu gün iqtisadi əməkdaşlıq üzrə birgə hökumətlərarası komissiyanın 10-cu iclası keçirildi. İclas olduqca səmərəli oldu və mən azərbaycanlı həmkarlarıma icla-

bu proseslərin bizim ölkələrə təsiri var, bu, bizim siyasi mövqeyimizdə də təsir edir. Vacib məqam ondan ibarətdir ki, biz hər bir çağırışla bağlı birlikdə çalışmalıyıq. Cənubi Qafqazda sülh, sabitlik və təhlükəsizlik müstəsna əhəmiyyətə malikdir. Bir daha Sizi əmin etmək istəyirəm ki, biz bu sabitliyi təmin etmək üçün maksimum səy göstərməyə hazırıq.

Eyni zamanda, bizim münasibətlərin iqtisadi aspekti də çox vacibdir. Siz artıq müdrik şəkildə bizim ölkələrin strateji tərəfdaşlığını qeyd etdiniz. Bu layihələrin strateji və iqtisadi əhəmiyyəti var. Çox vacibdir ki, belə layihələr davamlı olsun və yeni layihələr müəyyən edilsin. Artıq qeyd etdiyim kimi, Azərbaycan Respublikası bizim üçün təkcə dəyərli dost deyil, Azərbaycan bizim üçün etibarlı tərəfdaş və qardaş ölkədir. Bu bağların dərinləşdirilməsi bizim marağımızdır və biz bu münasibətlərə böyük əhəmiyyət veririk.

Cənab Prezident, Siz bağlantı layihələrini qeyd etdiniz. Bu, mühüm bir sahədir və bizim ikitərəfli əlaqələrimizin inkişafı baxımından da bu mövzu vacib əhəmiyyət kəsb edir. Bu coğrafi genişlənmədə ölkələrimiz əhəmiyyətli rol oynaya bilər. Biz Asiyaya Avropa ilə birləşdiririk və bu potensialdan maksimal dərəcədə istifadə etməliyik. Odur ki, bu layihələr bizim birgə fəaliyyətimiz nəticəsində mümkün olmuşdur. Hazırda üzərində işlədiyimiz növbəti layihələr var ki, onlar da bizim ölkələrin mənafeyi naminə bu potensialı genişləndirəcək. Bu tərəfdaşlığımızın irəliləndirilməsi üçün əlavə səylər göstərməyə hazırıq.

İqtisadi-ticarət sahə də çox vacibdir və biz çox məmnunuq ki, Azərbaycan Gürcüstanın beş əsas ticarət tərəfdaşı sırasındadır. Bizim

Irakli Kobaxidze: “Azərbaycan bizim üçün təkcə dəyərli dost deyil, etibarlı tərəfdaş və qardaş ölkədir”

ərzində bu, Sizin Azərbaycana üçüncü səfərinizdir və bu fakt özlüyündə Gürcüstan-Azərbaycan əlaqələrinin nə qədər dərin və mənalı olduğunu göstərir.

Bu səfərin xüsusi əhəmiyyəti var. Çünki Gürcüstanda keçirilmiş parlament seçkilərindən sonra bu, Sizin ilk xarici səfərinizdir. Fürsətdən istifadə edərək, təmsil etdiyiniz “Gürcü Arzusu” Partiyasının seçkilərdəki qələbəsi münasibətilə Sizi bir daha səmimiyyətlə təbrik edirəm və Sizə, bütün komandanıza yeni uğurlar arzulayıram. Parlament seçkilərindən sonra ilk səfərinizi Azərbaycana həyata keçirməyiniz, təbii ki, Gürcüstan-Azərbaycan əlaqələrinin nə qədər yüksək səviyyədə olmasından xəbər verir. Bu qərara görə Sizə xüsusilə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm.

Bizim xalqlarımız əsrlər boyu dostluq, mehriban qonşuluq, qardaşlıq şəraitində yaşamışlar. Bu ənənələr bu gün də yaşayır. Bu gün Gürcüstan-Azərbaycan əlaqələri bütün istiqamətlər üzrə uğurla inkişaf edir. Hesab edirəm ki, bizim siyasi əlaqələrimiz bütün qonşular üçün nümunə ola bilər. İqtisadi sahədə yaxşı nəticələr var. Azərbaycan Gürcüstan iqtisadiyyatına 3,6 milyard dollar sərmayə qoyub. Əlbəttə, bu onu göstərir ki, hökumətinizin uğurlu iqtisadi siyasəti, sərmayələrin cəlb edilməsi, Gürcüstanda olan çox müsbət sərmayə iqlimi bütün investorları həvəsləndirir. O cümlədən Azərbaycan investorları da böyük

Gələcək il, ondan sonrakı illər üçün də yeni kəşf edilmiş yataqlar mövcuddur. Ona görə gələcəkdə təbii qazın ixracı artmalıdır və artacaqdır.

Bununla paralel olaraq, biz sizinlə birlikdə yaşıl enerji layihələrini də həyata keçiririk. Bu da hökumətlərimizin məsuliyyətini bir daha göstərir. Çünki bu gün bu enerji də bazarda böyük maraq doğurur, buna böyük tələbat var. Bu gün mənə verilən məlumata görə, yaşıl enerji layihəsi də uğurla icra edilir. Hesab edirəm ki, bütün digər layihələr kimi, bu layihənin də uğurla başa çatması şansı böyükdür.

Bu gün, eyni zamanda, Sizinlə təkbətək söhbət əsnasında bağlantıları və Orta Dəhliz layihəsini müzakirə etdik. Bizim ölkələrimiz burada da yaxın tərəfdaşlar kimi fəaliyyət göstərirlər. Bizim müvafiq qurumlarımızın koordinasiya şəklindəki fəaliyyəti bu layihəni də əminəm ki, uğurla başa çatdıracaq. Burada, əlbəttə ki, biz bir çox qonşularla təmasda olmalıyıq və bu təmaslar var. Bu da böyük coğrafiyanı əhatə edən layihədir və yenə də Gürcüstanla Azərbaycan burada Avropa ilə Asiya arasındakı körpü rolunu uğurla oynayır.

Bilərəm ki, Gürcüstanda nəqliyyat infrastrukturunun genişləndirilməsi layihəsi icra edilir. Azərbaycanda da bu layihələr icra olunur, o cümlədən nəqliyyat infrastrukturunun rəqəmsallaşdırılması layihəsi. Yeni, biz bu işləri paralel apararaq təbii ki, həm ölkələri-

Prezident İlham Əliyev: “Azərbaycanla Gürcüstanın siyasi əlaqələri bütün qonşular üçün nümunə ola bilər”

sın yüksək səviyyədə keçirilməsinə görə təşəkkür edirəm. Onu da deyə bilərəm ki, biz əməkdaşlığımızı daha da irəli apara bilərik. Bizim dostluğumuzun, qardaşlığımızın tarixi ənənələri var və bu qardaşlıq məhz bu strateji tərəfdaşlığın təməli üzərinə dayanır.

Mən əminəm ki, bu tərəfdaşlıq gələcəkdə də eyni ruhda inkişaf edəcəkdir. Vacib məqam odur ki, biz hər birimizin strateji və milli maraqlarına hörmətlə yanaşırıq. Biz ölkələrimizin ərazi bütövlüyünü və suverenliyini qəti şəkildə dəstəkləyirik. Cənab Prezident, bu dəstəyə görə şəxsən Sizə və Azərbaycana təşəkkür edirəm.

Bizim təkbətək görüşümüzə ikitərəfli münasibətlərimizin maraqlı müzakirəsi oldu. Biz regionda cərəyan edən prosesləri və global hadisələri müzakirə etdik. Əlbəttə, bütün

tərəfdaşlığımızı daha da dərinləşdirilməlidir. Biz hökumətlərarası komissiyanın iclasında da bunu müzakirə etdik. Bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, bizim güclü təməllər üzərində qurulmuş əməkdaşlığımız, tarixi münasibətlərimiz və qardaşlığımız var. Xalqlarımız qarşısında da bunu bəyan etmək istəyirəm ki, biz siyasi tərəfdaşlığımızı dərinləşdirmək əzmindəyik və Gürcüstan tərəfi bunun üçün səylərini əsirgəməyəcək.

Mən mühüm dəstəyə və tərəfdaşlığa görə azərbaycanlı dostlara və həmkarlara, şəxsən cənab Prezidentə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Biz cənab İlham Əliyevin cari ildə Gürcüstanla səfərini gözləyirik və ümid edirik ki, bu il biz həmin şərəfə nail olacağıq.”

Rusiya 2024-cü ildə Ermənistanın Avropa İttifaqına (Aİ) qoşulmaq niyyətinə görə onunla müqavilələri dayandırmağa, əlaqələri azaltmağa başlayıb. Rusiyanın biznes adamlarının, iri şirkətlərin və xüsusən də hökumətin bu addımı Ermənistanın Avrasiya İqtisadi İttifaqından çıxmasının başlanğıcı kimi qiymətləndirilir. Bunu açıqlamasında Rusiya baş nazirinin müavini Aleksey Overçuk da təsdiq edib. Overçuk əlavə edib ki, bu proses ölkələr arasında iqtisadi əlaqələrə mənfi təsir göstərir. "Ermənistanın Aİ-yə daxil olması ilə bağlı müzakirələr artıq bir neçə sahədə biznes fəallığının azalmasına səbəb olub.

Rusiya baş nazirinin müavini həmçinin bir daha vurğulayıb ki, Ermənistan hökumətinin Avropa İttifaqına qoşulma prosesinə başlamaq qərarını Moskva İrəvanın Aİ-dən

qərarı "suveren seçim" adlandırılrsa da, Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrov ölkə hakimiyyətini Qərbdən dəstək istəməkdənsə, qonşu dövlətlərlə problemlərini

Möhtəşəm siyasi bəyanatlarla kifayətlənməyən tərəflər "123 razılışması" kimi tanınan nüvə enerjisi sazişi üzrə danışıqlara başlamaq barədə razılığa gəliblər. "İrəliyə baxaraq, Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyasında qeyd olunan iddialı məqsədlərə nail olmaq üçün ABŞ-ın yeni administrasiyası ilə tərəfdaşlığımızı davam etdirməyi səbirsizliklə gözləyirik", - deyər Ararat Mirzoyan yekunlaşdırıb.

Beləliklə, o, açıq şəkildə bildirib ki, Nikol Paşinyan hökuməti Tramp administrasiyası Ağ Evə gələndən sonra da ABŞ-la münasibətləri eyni səviyyədə saxlamağı gözləyir. İrəvan və Vaşinqton münasibətlərini strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə qaldırmaq qərarına hələ bu ilin iyununda iki ölkə hökumətləri

Ermənistanın ABŞ və Qərblə yaxınlaşması regionda təhlükəsizliyə təsir edə bilər.

"Amma bizim ərazimizdən, ənənələrimizdən və tarix anlayışımızdan uzaq olan ölkələr, məsələn, Aİ missiyasının Zəngəzur bölgəsində təhlükəsizliyi təmin edəcəyini bəyan edəndə, mən bunu başa düşmürəm", - Sergey Lavrov deyib. Keçən həftə Nikol Paşinyan hökuməti "Ermənistanın Avropa İttifaqına daxil olması prosesinin başlanması haqqında" səsli başlıqlı qanun layihəsini təsdiqləyib. Bu sənədin rəsmi əsaslandırılmasından belə çıxır ki, "layihənin qəbulu Ermənistan Respublikası vətəndaşlarının onun Avropa İttifaqına tamhüquqlu üzv olması ilə bağlı gözləntilərini daha reallaş-

"Bacılar" nikah masasında

çıxmasının başlanğıcı kimi qiymətləndirən hüquqi baxımdan əhəmiyyətli addımdır. O, əmin olduğunu bildirib ki, Ermənistan Aİ

həll etməyə çağırıb. Strateji tərəfdaşlıq haqqında Xartiyanı ABŞ-ın səlahiyyət müddəti başa çatan dövlət katibi Antoni Blinken və

Rusiyadan Ermənistan-ABŞ xartiyasına özəl münasibət

arasında Ermənistan-Amerika strateji dialoqu çərçivəsində keçirilən görüşdən sonra gəliblər. Bunun ardınca Nikol Paşinyan iyulun 4-də qeyd olunan ABŞ-ın Müstəqillik Günü münasibətilə prezident Baydenə ünvanladığı təbrik məktubunda prezidentlik müddəti başa çatana qədər sənədin imzalanması ilə bağlı işi başa çatdırmağa hazır olduğunu təsdiqləyib.

İrəvanla mütəfiqlik münasibətlərini saxlayan Moskvada Ermənistanla ABŞ arasında Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyası ciddi təminatla şərh edilib. "Bu, bizim erməni dostlarımızın tamamilə suveren hüququdur. Münasibətləri bütün istiqamətlərdə inkişaf etdirmək Ermənistanın suveren hüququdur. Biz əsas məsələdən çıxış etməyə davam edirik: bizim Ermənistanla öz ikitərəfli münasibətlərimiz var, biz bu əlaqələri yüksək qiymətləndiririk və onları daha da inkişaf etdirmək niyyətindəyik", - deyər Vladimir Putinin mətbuat katibi Dmitri Peskov bildirib.

Bununla belə, o, İrəvanı inteqrasiya prosesləri çərçivəsində, o cümlədən Aİ daxilində qarşılıqlı fəaliyyəti saxlamağa çağırıb. "Bütün bunlar birlikdə Ermənistan və onun xalqı üçün əhəmiyyətli dividendlər verən əməkdaşlıqdır. Biz bundan irəli gəlirik", - Dmitri Peskov qeyd edib.

Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrovun 2024-cü ildə Rusiya diplomatiyasının yekunlarına həsr olunmuş mətbuat konfransında ABŞ və Ermənistan arasında Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyası ilə bağlı "iki dövlətin suveren qərarı" ilə bağlı tezis təkrarlanması olduqca simvoldur. Bununla belə, o, İrəvanı birbaşa tənqid etməkdən yayınsa da, Ermənistan hökumətinə ABŞ və Aİ-dən dəstək istəməkdənsə, qonşu dövlətlərlə problemlərini həll etməyi tövsiyə edib. "Biz istər-istəməz Rusiya, Azərbaycan, Türkiyə və İranın indi danışıqları məsələyə, yəni region ölkələrinin yaxın qonşuları ilə problemlərini həll etməli olduğuna gələcəyik", - deyər Rusiya diplomatiyasının rəhbəri qeyd edib.

dıracaq".

Qanun layihəsini təsdiqləyən hökumət iclasında çıxış edən Ararat Mirzoyan bəyan edib ki, "Aİ müxtəlif hallarda erməni demokratiyasına güclü siyasi dəstək ifadə edib və faktiki olaraq Ermənistan Respublikası ətrafında təhlükəsiz mühitin təmin edilməsində iştirak edib". Nümunə kimi o, Ermənistan-Azərbaycan sərhədində eyni Aİ müşahidəçi missiyasının yerləşdirilməsini göstərər və Sergey Lavrovun 2024-cü ilin yekunlarına dair keçirdiyi mətbuat konfransında bu barədə mənfi fikirlər səsləndirib.

Paşinyan hökuməti ABŞ və Avropa İttifaqı ilə münasibətlərin səviyyəsini yüksəltmək niyyəti ilə bağlı aktiv siqnallar göndərdiyi halda, Moskva Ermənistanla Rusiya və Avrasiya İqtisadi İttifaqındakı tərəfdaşları ilə münasibətlərində qaçılmaz xərcləri xatırlatmağı zəruri hesab edib. Söhbət Avropaya inteqrasiya hadisəsindən gedir. Rusiya prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskovun dediyi kimi, ölkənin həm Aİ, həm də Aİ-də eyni vaxtda iştirakı "hipotetik olaraq, sadəcə olaraq mümkün deyil". "Biz əminik ki, Aİ-yə üzvlük Ermənistan üçün faydalıdır", - Dmitri Peskov əlavə edib.

Vəziyyəti Rusiya baş nazirinin müavini Aleksey Overçuk daha ətraflı təhlil edərək, Ermənistanın Avropa İttifaqına daxil olmasının ölkəni Avropa İttifaqı ilə Avrasiya İqtisadi Birliyi arasında seçim etməyə məcbur edəcəyini xüsusi vurğulayıb. Aleksey Overçukun sözlərinə görə, Aİ və Aİ uyğun gəlmir. "Hər iki ittifaq gömrük sərhədlərinin olmadığını və malların, xidmətlərin, kapitalın və işçi qüvvəsinin sərbəst hərəkətini nəzərdə tutur. "Bu iki ittifaqın nə vaxtsa yaxınlaşacağını təsəvvür etmək mümkün deyil" deyən Rusiya baş nazirinin müavini qeyd edib ki, "Ermənistan Aİ-dən çıxsa, Ermənistan mallarının ixracı 70-80% azalacaq" və enerji qiymətləri də qalxacaq və adi vətəndaşlara pis təsir edəcək.

Vəli

üzvlüyünün iqtisadi faydalarını itirməkdə maraqlı deyil. Rusiya rəsmisi 2024-cü ilin ilk 11 ayı ərzində Rusiya ilə Ermənistan arasında ticarət dövriyyəsinin 11,6 milyard dollar təşkil etdiyini, Aİ ilə ticarətin isə, Overçukun hesab etdiyi ki, "əhəmiyyətli dərəcədə azdır və azalır".

Yada salmaq ki, yanvarın 14-də ABŞ dövlət katibi Antoni Blinken və Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan Vaşinqtonla İrəvan arasında strateji əməkdaşlıq haqqında xartiyaya imzalayıblar. Əvvəllər məlum olub ki, Ermənistan ABŞ-la müdafiənin bütün sahələrində, xüsusən də hərbi və hərbi-texniki sahədə əməkdaşlıq edir. Bunu Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargah reisi Edvard Asryan deyib.

Ermənistan və Amerika əbədi olaraq bacıdirlar

Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan Vaşinqtona səfər edərək, Ağ Evdə hakimiyyət dəyişikliyi ərəfəsində iki ölkə arasında münasibətlərin statusunu yüksəldərək ABŞ dövlət katibi Entoni Blinkenlə Strateji Tərəfdaşlıq haqqında Xartiyaya imzalayıb. Xartiyaya İrəvan və Vaşinqtonun təhlükəsizlik və müdafiənin həssas sahələri də daxil olmaqla əməkdaşlığın yeni səviyyəsinə qalxmağa hazır olduğunu bəyan edir. Ermənistan rəhbərliyi Azərbaycanın yaxınlaşmağa ümid etdiyi Donald Tramp vəzifəyə başlamazdan əvvəl Vaşinqtonun İrəvanla xüsusi münasibətləri tanımasını təmin edə bilib. Moskvada Ermənistanın

Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan imzalayıblar. Sonuncu həmkarını əmin edib ki, İrəvan "ABŞ-ın Ermənistanın müstəqilliyi, suverenliyi və ərazi bütövlüyünə sarsılmaz dəstəyini" yüksək qiymətləndirir.

Vaşinqtonda Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan və ABŞ dövlət katibi Antoni Blinken tərəfindən imzalanan ABŞ və Ermənistan arasında Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyası "iqtisadiyyat, təhlükəsizlik və digər sahələrdə əməkdaşlığı genişləndirmək" niyyətinin siyasi bəyannaməsinə bənzəyir. Müdafiə, demokratiya, inklüzivlik və insanlar arasında təmaslar" və konkret əməkdaşlıq proqramı yoxdur. Bununla belə, qeyri-müəyyən ifadələrə baxmayaraq, bu sənədin rəsmi imzalanması mərasimində çıxış edən dövlət katibi Blinken bunu "Ermənistan və ABŞ arasında münasibətlərdə təməl nailiyyət" adlandırır. "Biz strateji tərəfdaşlıq üzrə komissiya yaradırdıq ki, bu komissiya bir sıra sahələrdə – iqtisadiyyat, müdafiə, təhlükəsizlik, demokratiya sahələrində əməkdaşlığımızı genişləndirmək üçün geniş imkanlar yaradır".

Öz növbəsində, Ararat Mirzoyan Amerika diplomatiyasının vəzifəsini tərk edən rəhbərini əmin edib ki, İrəvan "ABŞ-ın Ermənistanın müstəqilliyi, suverenliyi və ərazi bütövlüyünə sarsılmaz dəstəyini" yüksək qiymətləndirir. "ABŞ-ın Ermənistanın demokratik təsisatlarının gücləndirilməsi və onun iqtisadi dayanıqlığının artırılmasında göstərdiyi yardım heç də az əhəmiyyət kəsb etmir", o əlavə edib.

20 Yanvar: 35 il əvvəl və 35 il sonra

35 il... 20 Yanvar faciəsindən ötən dövrün hər ilində bu fikirlər xatırlanır: nə faciələr yaşayıb bu xalq. Daha doğrusu, nə faciələr yaşadılıb bu xalq. Birinin bitdiyi, yaralarımızın qaysaq bağladığı anda yenisi hazırlanıb, yaşadılıb. Səbəb? Səbəb bir neçədir. Birincisi, xalqın qüruru, mübarizliyi, əyilməzliyi. Tarixin bütün dövrlərində haqqını, hüququnu bilən xalqlar daim incidilib. İkincisi, yaranışdan tale payımız olan, qismətimize düşən gözəl, bərkətli torpaqlara sahib olmağımız. Buna çoxları göz dikib, tamah salıb. Üçüncüsü isə taleyimizin nisgilli tərəfi – erməni adlı bədxah, azgın, tamahkar qonşumuzun olması. Buna, əslində, qonşu da demək olmaz. Çünki biz binə olanda bu adda qonşumuz olmayıb. Sonradan torpaqlarımızın bir küncünə qısılıb "qonşu" olublar bizə.

35 ilin o başı

Tarixin bütün dövrlərində bu üç amildən doğan və zaman-zaman bir-birini əvəzləyən faciələrin növbəti 1990-cı ilin 20 yanvarında Bakıda törədildi. Çox yazılıb bu barədə. Faciənin yaratdığı əsərlər qan çanağına dönüb, poeziya nümunələrindən qan süzüb, məqalələrdə, oçerklərdə, reportajlarda gənc ömürlər erkən çiçək açıb, vaxtsız solub, ataların beli bükülüb, analar ağlar qalıb. Tele-viziya ekranlarında, qəzet səhifələrində qərənfillər dil açıb bu faciənin dəhşətindən danışdı. Əllərin solmamış xınası, boş qalan məktəb partaları, qana boyanan tələbə biletləri, ali təhsili başa vurmaq haqqında diplomla ölüm arasındakı qısa zaman fasiləsi, bir də ki həmin gün doğulan atasız uşaqlar ürəklərə sevgili, ər, övlad dağı çəkib, silinməz nisgillə həkk edib.

20 yanvar 1990-cı il. Müstəqil tariximizin şanlı səhifəsinə çevrilən həmin tarix əsrlərin zülmətinə bir nur saçır. Bu nurun ziyasında Azərbaycan xalqının illərlə zümlərlə, məşəqqətlərlə üz-üzə dayanan, azadlıq, müstəqillik yolunda mübarizələrlə dolu çoxəsrlik tarixi vərəqlərin. Vərəqləndikcə də başına gətirilən müsibətlər, mübariz bir xalqın müstəqil olmaq arzusunun reallaşma bil-məməsi səbəbləri açıqlanır, gözlər önündə canlanır.

1990-cı ilin azadlıq mübarizəsi bir ilin, iki ilin mübarizəsi deyildi. Əsrlərin qan yadına hopmuş hisslərin yenidən coşması idi. Bir sözlə, müstəqillik arzusunun reallaşması üçün növbəti bir mübarizə idi. Xalq öz soy-kökündən qaynaqlanan hissləri ilə yenidən azadlığa can ataraq müstəqil yaşamaq istəyirdi. Elə bu arzu ilə də minlərlə soydaşımız 35 il əvvəl Azadlıq meydanına axışdı. Günlərlə bu meydana azadlıq istəklərini səsləndirir, bu istəklərin ozamankı hakimiyyətə çatdırılmasını, bu istəklərin həyata keçirilməsini tələb edirdi. Və qarşıda bu meydana minlərlə insanı nələrin gözləyəcəyini də təxmin edirdi. Çünki tariximizdən bizə azadlıq mücadiləsində başımıza gətirilən müsibətlər gün kimi aydın idi. Lakin Azərbaycan xalqı azad yaşamağı o qədər ürekdən arzulayırdı ki, qarşıda onu nələrin gözlədiyini çox yaxşı bilib-bilə yenə də bu yoldan dönmürdü.

70 il sovet imperiyasının əsarəti altında yaşayan Azərbaycandan təbii ki, bu imperiya əl götürmək fikrində deyildi. Çünki bu xalqın milli sərvətlərinə çox yaxşı bələd idi və onun əlindən çıxması ilə əsla razılaşmaq fikrində də deyildi. Ona görə də bu mübarizəni yerindəcə boğmaq onların qarşısına qoyduğu yeganə məqsəd idi.

Bəli, bir tərəfdən imperiya ünsürləri, digər tərəfdən isə hələ iki il öncə ermənilərin xalqımıza qarşı başladığı müharibə və onun hər gün neçə-neçə övladımızın həlak olması ilə davamı, ölkədəki ictimai-siyasi vəziyyət, dövlətimizin başında səriştəsiz rəhbərliyin olması Azərbaycanı olmanın çətinlikləri ilə üz-üzə qoymuşdu.

Yanvarın 19-da gecə saatlarında Azadlıq meydanına toplaşan insanların ölüm hökmünü verən, bunun üçün Azərbaycana ordu göndərən rus imperiyası nümayəndələri üçün buradakı insanların taleyi yox, onların ailələrindəki insanların nələr çəkəcəyi yox, 70 il sərvətini menimsədikləri xalqın tarixinə özləri ilə bağlı qara sətirləri həkk edəcəkləri yox, nəyin bahasına olursa olsun, Azərbaycan adlı sərvətin əldən verilməməsi maraqlı idi. Elə bunun üçün də xalqımızı mübarizə yolundan döndərmək üçün nə bacarırdılarsa, onu da etdilər.

Lakin sinəsini güllə yağışı qarşısına siper etməyi əvvəlcədən düşünən və buna hazır olan xalqın mübariz, coşğun hisli mürd oğul və qızları bu yoldan birçə addım belə geri çəkilmək fikrində deyildilər. Güllələr onlara tərəf tuşlandıqca, qarşıya doğru irəlilədilər. Bu, azadlıq uğrunda mübarizənin xalqımızın qəhrəmanlıq tarixində yeni mərhələsi idi. İllər öncə əldə olunmuş və əldən verilmiş azadlıq üçün mübarizənin son həddi idi. O günlər ya xalq bütövlükdə məhv olmalı, ya da əsrlərin arzularını gerçəkləşdirməli idi. Fikir qəti, iradə qəti, lakin xalq əliyalın idi. Həm də arxasında dayanan hakim qüvvə yox idi. Dövləti idarə edənlər düşməne satılaraq millətin taleyini əsla düşünmək belə istəməzdi. Buna görə də xalq meydanında tək qalmışdı, ona heç bir dəstək, kömək yox idi. Tək güc qarşıya qoyulan məqsəd idi. Bu güc və iradə ilə hər kəs şəhid olmağa razı idi, nəinki mübarizə meydanından geri çəkilməyə.

Beləliklə, 1990-cı ilin yanvar ayının 19-dan 20-nə keçən gecə Bakıda qanlı qətlər törədilsə də, azadlığa gedən yolun təməli qoyuldu. Xalq öz mübarizliyi ilə düşməne sübut etdi ki, o, var-qüvvəsi ilə azadlığa can atır və bu yolda canından keçməyə hazırdır.

Tək Bakıdanı yaşandı faciə?

Keyr, 1990-cı ilin yanvarı Naxçıvan Muxtar Respublikasının alınmaz qalası Sədərəyin Kərki faciəsini də tarixə yazdı, Sədərək uğrunda onlarla igidin faciəli ölümünün başlanğıc nöqtəsi oldu, neçə-neçə ömürləri yarımçıq qoydu. Kərkinin tarixi, burada törədilən hadisələrlə bağlı Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev sonralar kərkiçilərlə görüşü zamanı bir neçə cümlə ilə tarixi bir açıqlama vermişdir: "Kərki kəndi Azərbaycanın ən gözəl guşələrindən biridir. Amma təəssüflər olsun ki, o vaxt bu xərteni cızanda Azərbaycana düşmən olan insanlar elə etmişlər ki, Azərbaycanın Kərki kəndi Ermənistanın içində qalmışdı. Buna baxmayaraq, Kərki həmişə yaşayırdı. Ancaq 1990-cı ildə ermənilər hücum etdilər. Yaxşı yadımdadır, onda mən hələ bura gəlməmişdim. Sonra gəldim, mənə dedilər ki, kərkiçilər orada möhkəm müqavimət göstərdilər.

Ancaq təəssüflər olsun ki, onda ermənilərlə birlikdə sovet ordusunun hissələri sizi öz kəndinizdən çıxardılar".

Tarixə mərhum şair-publisist Vaqif Məmmədovun "Sədərdə yazılan gündəlik" kitabında yer alan faktlarla nəzər salaq: "13 yanvar 1990-cı il.

Dünənki plenumun gedişindən, yersiz münasibətlərdən, siyasi hadisələrin getdikcə gərginləşməsindən hiss olunur ki, Sədərək ağır təhlükə qarşısındadır. Düşmən yaxın vaxtlarda Sədərək üzərinə hücum edə bilər. Buna görə də bir gün də vaxt itirmədən öz səsimizi ucaltmalı, təcili tədbirlər görməliyik... Bu məqsədlə bu gün saat 14-də direktor işlədiyim Sədərək kənd 1 sayılı orta məktəbdə kənd ağsaqqallarının, ziyalılarının və digər nümayəndələrin ümumi yığınağını keçirdik.

Ardı Səh. 5

20 Yanvar: 35 il əvvəl və 35 il sonra

Əvvəl-Səh-4

7 saata yaxın davam edən yığıncaqda son vaxtlar baş verən hadisələr ətraflı təhlil edildi, Sədərəyə Ermənistan tərəfdən böyük təhlükə gözlənilməli etiraf olundu. Və 40-a yaxın təklif müzakirə olunandan sonra 270 nəfərin imzası ilə müraciət qəbul olundu. Gecə saat 10-da Şərurun mərkəzi poçtundan 5 ünvan (Azərbaycan KP Naxçıvan Vilayət Komitəsinə, Naxçıvan MSSR Ali Sovetinə, Nazirlər Sovetinə, Dövlət Təhlükəsizliyi Komitəsinə və Daxili İşlər Nazirliyinə) yola saldıığımız müraciətdə aşağıdakı tələblər qoyulmuşdu:

1. Sədərək əhalisinin tam təhlükəsizliyi təmin edilsin.

2. Mövcud vəziyyət nəzərə alınmaqla Sədərək kəndində İliç rayon Daxili İşlər Şöbəsinin xüsusi bölməsi yaradılsın.

3. Sədərək ərazisində yerləşib inzibati cəhətdən Ermənistan SSR-in Artaşat rayonuna tabe olan sərhəd zastavası Naxçıvan MSSR-in sərhəd qoşunlarının ixtiyarına verilsin.

4. Kərkinin blokada vəziyyəti nəzərə alınmaqla Sədərək Kərkiyə Cəhənnəmdərə istiqamətindən qısa vaxtda yol çəkilməsi üçün tədbirlər görülsün.

15 yanvar 1990-cı il Müraciətdən 2 gün sonra yanvarın 15-də ermənilər Kərkiyə hücum etdilər Səhər məktəbdə birinci dərs başlanana qədər Kərkiyə ermənilərin hücum etməsi xəbəri bütün kəndə yayılmışdı. Kərkiyədən sonra Sədərəyə də ermənilər tərəfdən hücum oluna biləcəyi gözlənilməliyindən hamı narahatdır.

Kərkiyə axşam qədər atışma getsə də, saysız daşnak xəyanətkarı qarşısında 20-25 nəfərin dözməsi mümkün olmadı. Müdafiəçilər çox inad etsələr də, rus hərbiçiləri: "Daha sizin təhlükəsizliyinizi qorumağa bizim gücümüz çatmır, təcili kəndi tərk etməlisiniz, hamınızı girov götürəcəklər", – deyəndən sonra kəndin son müdafiəçiləri axşamüstü bütün çıxışları qarlı örtülmüş Cəhənnəmdərə-Qaraağac yolu ilə çox çətin vəziyyətdə özlərini Sədərəyə çatdırırdılar. Qədim Oğuz yurdu olan Kərki rus hərbiçilərinin əli ilə ermənilərə beləcə erməğan edildi.

19 yanvar 1990-cı il. Səhər saat 11 radələrində məktəbdə gözlənilməz, o vaxta kimi bizə tanış olmayan bir səs eşitdik. Az sonra həmin səs təkrar olunanda hamı məktəbin həyətidə idi. Arzadəyən tərəfdən ermənilər Sədərəyi aramsız top atəşinə tutmuşdular. Kinolarda gördüyümüz müharibə qoxusunu və qorxusunu hiss etdik Bizi – məktəb kollektivini ən çox narahat edən odur ki, məktəbdə 1000 nəfərdən artıq uşaq var, kəndə də aramsız top mermiləri yağır.

Çox möhkəm qar yağmasına, bərk şaxta olmasına baxmayaraq, Naxçıvanın bütün rayon və kəndlərindən – Şərurdan, Ordubaddan, Culfadan, Nəhrəmdən, Şahbuzdan, bütün bölgələrdən bu xəbəri eşidənlər Sədərəyin köməyinə gəlirdilər. Vəziyyət çox gərgin olduğu üçün qadınlar, qocalar, uşaqlar kənddən çıxarılır, əsasən, Şərura, bəziləri isə muxtar respublikanın digər kəndlərinə daşınırlar. Sədərək kəndində kişilərin əksəriyyəti səngərlərdə, döyüşdə olduğundan çıxarılmalı əhali, əsasən, rayon rəhbərliyi tərəfindən ayrılmış avtobuslarla, bir də Sədərəyin köməyinə şəxsi maşınları ilə gələnlərin vasitəsilə həyata keçirilir.

Bu gün (yanvarın 19-da) axşam qaranlıq düşənə qədər sərhəddə döyüşlər getdi. Ermənistan tərəfdən kəndə mermilər yağdırıldı. Xeyli insan yaralandı, 8 nəfər şəhid oldu. Onlar arasında balaca Malik və Elvin qardaşları da var.

20 yanvar 1990-cı il. Kənddə hamı təşviş içindədir. Dünənki faciə və yuxusuz gözlərin baxışları dəhşətlidir. Dünən kəndə qarşı törədilən erməni vəhşiliyi nəticəsində bizimkilərdən 8 nəfər həlak olub. Səhər saat

11 radələrində bir qara xəbər də aldıq. Guya fəvqəladə vəziyyət yaratmaq adı ilə gecə Bakıya hərbi qüvvələr girib, həmin qüvvələrin qarşısına çıxan dinc əhali atəşə tutulub, yüzlərlə adam faciəli surətdə həlak olub. Azərbaycan faciəli, qara günlərini yaşayır".

Sədərəkde yazılan gündəlik beləcə, bir neçə il davam edir. Bu faktları sadalamaqda məqsədim var. Tarixçi--alimlər haqlı olaraq qeyd edirlər ki, heç şübhəsiz, 1990-cı il yanvarın 20-də Bakıda baş verən hadisələri muxtar respublikanın ermənilərlə həmsərhəd olan rayonlarında, xüsusilə də Sədərəkde və Dağlıq Qarabağdakı erməni təcavüzündən ayrıca təhlil etmək düzgün olmazdı. Çünki Azərbaycan həmin dövrdə qonşu Ermənistanın təcavüzünə də məruz qalmışdı. Belə bir şəraitdə sovet rəhbərliyi nəinki münaqişənin qarşısını almaq üçün qəti tədbirlər görməmiş, əksinə, Azərbaycana yeridilən ordu hissələrinin tərkibinə sovet hərbi hissələrində xidmət edən ermənilər, hətta erməni kursantları da daxil edilmişdi.

Nə üçün həm Bakı, həm də Naxçıvan?

20 Yanvar... Nə üçün həm Bakı, həm də Naxçıvan? Bir ayın iki böyük təcavüzkar hadisəsinə tarixçi-alim, dosent Elçin Zamanov belə açıqlama gətirir: – Hadisələri geosiyasi kontekstdə incələyərkən Bakıya qoşunun məhz yanvarın 19-20-də yeridilməsi ilə Naxçıvana eyni vaxtda Ermənistanın işğalçı qüvvələrinin hücumunun üst-üstə düşməsi Moskvada əvvəlcədən hazırlanmış bir planın həyata keçirilməsini gün kimi açığa çıxarır. Bir anlıq tarixə nəzər salsaq, bolşevik Rusiyasının Bakını işğal etmək üçün erməni amilindən yararlanması faktının şahidi olarıq.

1920-ci il martın əvvəllərində işğalçı XI Qızıl ordunun Bakıya maneəsiz soxulması üçün Moskva Qarabağda erməni üsyanı təşkil etdi ki, Azərbaycan hökuməti Milli Ordunun əsas heyətini oraya dislokasiya etməyə məcbur olsun. Ermənilərlə birgə hazırlanan bu təhlükəli əməliyyat planı Azərbaycanın işğalı ilə nəticələndi.

Elçin Zamanovun sözlərinə görə, Moskvanın 20 Yanvar əməliyyatı da təkrar olunan mənfur tarixin yenidən reallaşması idi. Moskva Azərbaycanda yeni bir milli dövlətin qurulmasından çox qorxurdu, çünki bu, nəticədə, bütünlüklə Cənubi Qafqazın itirilməsi və Türkünə yolun Rusiyanın üzünə bağlanması demək idi. Milliyətçiliyin və milli şüurun qüvvətlənməsi müstəvisində Azərbaycanda milli müqavimət hərəkatının müdafiə gücünü qıra bilməyəcəyindən qorxan Moskva həmin dövrdə ermənilərin bütün qüvvələrinin ən strateji bölgə olan

Naxçıvana yönləndirilməsini təşkil etdi. Həm də mərkəzdə düşünürdülər ki, Azərbaycanda suveren milli dövlət quruculuğu ideyası ətrafında yaranan milli birliyə dəstək ruhu Türk qapısı olan Naxçıvandan gəlir və buna görə də Azərbaycanın mübariz qüvvələrinin əsas diqqətini Bakıdan yayındırmaq üçün Naxçıvana çox qüvvətli erməni hücumu təşkil edilmişdi.

Mühüm faktor: Ümummilli Lider Heydər Əliyevin Naxçıvana qayıdması məsələsi

Tarixçi-alim onu da qeyd edir ki, Moskvanı narahat edən ən mühüm faktor Ulu Öndər Heydər Əliyevin Naxçıvana qayıdması və özünün mühüm tarixi liderlik missiyasını yerinə yetirəcəyi məsələsi idi. Buna görə də Naxçıvanın işğalı planlaşdırılırdı. Bu işğal Azərbaycan milli şüuruna 20 Yanvar faciəsindən də dəhşətli bir zərbə olacaqdı. Eyni zamanda həm də Türkiyə ilə Azərbaycanın, həmçinin böyük Türk dünyasının ən mühüm strateji əlaqə qovşağına çox ciddi bir tarixi zərbə endirəcəkdə. Ümummilli Liderimizin həmin tələpəli zamanda Naxçıvana dönüşü həm Moskvanın, həm də ermənilərin böyük planlarını pozmuş oldu.

Bəli, o zaman yalnız ümummilli liderimiz Heydər Əliyev bütün çətinliklərə baxmayaraq, siyasi iradə nümayiş etdirərək Azərbaycanın Moskvadakı Daimi Nümayəndəliyinə gəlib, SSRİ rəhbərliyinin törətdiyi bu cinayəti qətiyyətlə ittiham edərək bəyanatla çıxış etdi. Bundan sonra böyük şəxsiyyətin Naxçıvana gəlişi isə mərkəzin Bakı planını da, Naxçıvan planını da alt-üst etdi. Azərbaycan rəhbərliyinə qayıdışdan sonra ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 1994-cü ilin yanvar ayında Milli Məclisdə Azərbaycan xalqına qarşı təcavüzkar 20 Yanvar hadisələrinə siyasi qiymət verildi.

Bu tarixi-siyasi faktlara nəzər saldıqca bir daha özlüyündə düşünürsən ki, 20 Yanvar faciəsindən müstəqilliyimizə bir yol uzandı. Bu yol Naxçıvandan başladı. Ulu Öndərin tövsiyələrini dinləyən xalq müstəqilliyini qazandı. 1918-ci ildəki müstəqillikdən fərqli olaraq 1991-ci ildə bərpa olunan müstəqilliyimizə Ümummilli Liderimizin sayəsində daimilik qarantı verildi. Bu müstəqilliklə Azərbaycan tamahında olanların bütün arzuları puç oldu, bütün planları pozuldu Müstəqilliyimizdən isə qələbəyə bir yol uzandı.

35 il sonra

Bu gün 35 il əvvəlki Azərbaycandan artıq əsər-əlamət yoxdur. Çünki xalq çox

böyük çətinliklərdən keçə-keçə yaxşı günlərin sahibinə çevrilib. Xalqın Ulu Öndərin ətrafında birləşməsi uğrunda canından keçməyə hazır olduğu müstəqilliyinə daimilik bəxş etdi. Ötən 35 ilin tarixi vərəqlədikcə, bu səhifələrdə yeni bir Azərbaycanla, onun qurulması-yaradılması, inkişafı ilə bağlı hadisələr sıralanır. Bu səhifələrdə o zaman işğal olunmuş torpaqlarımızın bir gün geri alınması ilə bağlı Ulu Öndərin tövsiyələri, vəsiyyəti xüsusi yer alır.

Zaman bu missiyanı Ulu Öndərin özünün yerinə yetirməsinə imkan verməsə də, böyük şəxsiyyətin mənəvi və siyasi varisi Azərbaycana rəhbərliyi dövründə tarixə yaxşı atanın yaxşı oğlu imzasını ata bildi.

Hakimiyyətə gəldiyi ilk illərdən Qarabağın azad olunması siyasi liderimizin fəaliyyətinin əsasını təşkil etdi. Heydər Əliyev ideyaları istiqamətində atılan addımlar, ölkənin sosial-iqtisadi vəziyyətinin dirçəldilməsi, Milli Ordumuzun gücləndirilməsi Qarabağın geri alınması üçün əlverişli şərait yaratdı. Və biz 2020-ci ilin 27 sentyabrında başlanan və 44 gün davam edən İkinci Qarabağ Müharibəsində böyük Zəfər qazandıq. Qarabağı dogma anası Azərbaycana qaytara bildik.

Bu Zəfər Birinci Qarabağ Müharibəsində niyə uduzduq, niyə o qədər şəhid verdik suallarına cavab oldu. İkinci Qarabağ Müharibəsində qələbəmizin səbəbini izah etdi. Nəticə etibarilə Zəfərimizin əldə olunmasında Vətən sevgisi amilinin dayandığını göstərdi. Bu Zəfərlə o illərdə ölkəmizin rəhbərlərinin sevgisizlikləri fonunda böyük Vətən sevgisini ölkəmizin rəhbərində gördük. Həm də bu sevginin sonsuz olduğunu gördük. Bu sevgi bölünüb torpaqlarımıza paylananda isə onların hər birinin azad olunması, anası Azərbaycana qaytarılması, ölkəmizin ərazi bütövlüyünün bərpasının böyük arzu olduğunu gördük. Gördük ki, ölkəmizin rəhbəri bütün gücü ordu quruculuğuna, dünyanın fikrini Qarabağa yönəltdi. Qarabağın geri alınması üçün illərlə iş apardı. Dünyaya üz tutdu, torpaqlarımızın dinc yolla, qan tökülmədən alınmasına çalışdı. Lakin buna nail olmayanda müharibə yolu ilə düşməni yerində oturtmasını, diz çökdürməsinə də gördük.

Əgər Birinci Qarabağ Müharibəsində 15 mindən çox şəhidimiz olmuşdusa, İkinci Qarabağ Müharibəsində 3 mindən artıq şəhidimiz oldu. O qədər şəhidlə əldən gedən torpaqlar geri alındı. Bu, müharibənin planlı şəkildə aparılmasının, güclü ordunun, orduya bacarıqlı, səriştə ilə rəhbərliyin göstəricisi, yazılan şanlı tarixdir. O tarix ki, vərəqləndikcə, hünərdən, qeyrətdən, namusdan, ləyaqətdən, vətənpərvərlikdən, həmrəylikdən söhbət açacaq.

Minlərlə şəhidi olan Birinci Qarabağ Müharibəsi isə bu tarixin səhifələrinə əl-yalın insanların hünəri ilə yanaşı, həm də xalqına xəyanət edən rəhbərlərin adı, pis əməlləri ilə yazılıb. Bax, Zəfər bunları ortaya qoydu.

35 il əvvəl ilə bugünkü fərq göz qabağındadır. 20 Yanvar hadisəsinin baş verdiyi dövrdə həm də torpaqları işğal olunan Azərbaycan indi qalib bir ölkədir. Həm də suverenliyi, konstitusiyaya quruluşu tamamilə bərpa olunmuş ölkə. Xalqımız bu qalib ölkənin başı dik, alnı açıq, qürurlu insanlardır. Bu qüruru bizə bəxş edən ölkəmizin rəhbəri, Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyev və Milli Ordumuzun qəhrəman oğullarına daim minnətdarıq. Çünki Qarabağ tariximizin qara ləkəsi idi. Onlar bu qara ləkəni təmizlədilər, 20 Yanvardan ötən 35 ilin müəyyən zamanlarında şəhid olan övladlarımızın qisasını aldılar. Azərbaycanın adını yenidən qeyrət və qüdrətləri ilə bütün dünyaya yaydılar. Biz onlarla qürur duyuruq.

Mətanət Məmmədova

İran prezidenti Məsud Pezeşkian Rusiyaya rəsmi səfərə gedib. Moskvanın Vnukovo-2 hava limanında təyyarədən enərkən İran prezidentini Rusiyanın energetika naziri Sergey Tsivilevin başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti qarşılayıb. Nümayəndə heyətinin tərkibinə Rusiya Federasiyası xarici işlər nazirinin müavini Andrey Rudenko və Dövlət Protokolu Departamentinin direktoru İqor Boqdaşev də daxil olub. Səfər zamanı Məsud Pezeşkian və prezident Vladimir Putin arasında danışıqlar və sonra Moskva ilə Tehran arasında Hərtərəfli

Strateji Tərəfdaşlıq Sazişi imzalanacaq.

Trampın andiçmə mərasimə üç gün qalmış Rusiya və İranın tərəfdaşlıq sazişinin imzalanması ABŞ-a açıq siqnaldır. Bu onu göstərir ki, tarixi rəqabətə baxmayaraq, Moskva və Tehran Qərbin sanksiyaları və hərbi təcavüzü fonunda güclü əməkdaşlıq siyasəti yürüdürlər. Moskva ilə Tehran arasında hərtərəfli strateji tərəfdaşlıq haqqında sazişin İran prezidenti Məsud Pezeşkianın Rusiyaya rəsmi səfəri zamanı imzalanacaq. Bu, hələ 2017-ci ildə imzalanmalı olan eyni müqavilədir. Lakin bu, yalnız hər iki ölkənin qoşunlarının Suriyadan qəfil çıxarılmasından sonra mümkün olub ki, bu da hər kəsi təəccübləndirir ki, Tehran və Moskva niyə indi bu addımı atmağa qərar veriblər?

Tarixi baxımdan deyə bilərik ki, İran və Rusiya arasında çox uzun və çox mürəkkəb münasibətlər olub. Çox vaxt onları tərəfdaşlar deyil, rəqiblər adlandırmaq olar. Bu tarixi rəqabət Suriya böhranı, iqtisadi sanksiyalar və ABŞ-ın Rusiya və İrana qarşı Qərbin hərbi təcavüzü kimi müxtəlif sahələrdə özünü göstərməkdə davam etsə də, Moskva və Tehran "güclü əməkdaşlıq və aşağı rəqabət" siyasətini qəbul ediblər. Rusiya ilə İran arasında yaxınlaşma İslam İnqilabından sonra başlayıb və Amerikanın Əfqanıstan və İraqı işğalı və Suriyadakı vətəndaş müharibəsi zamanı strateji tərəfdaşlığa çevrilib. Lakin əvvəlki illərdə iki ölkə arasında qarşılıqlı etimadı zəiflədən bir çox hadisələr baş verib. Buna görə də hərtərəfli strateji tərəfdaşlıq sazişinin imzalanmasının İranın siyasi və ictimai dairələrində fikir ayrılığına səbəb olması təəccüblü deyil.

Moskva ilə Tehran arasında hərtərəfli strateji tərəfdaşlıq haqqında saziş müxtəlif sahələri - iqtisadi əməkdaşlıqdan tutmuş siyasi və hökumətlərarası əlaqələrə, eləcə də ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlıq çərçivəsində layihələrin həyata keçirilməsini əhatə edən 47 maddədən ibarətdir. Beynəlxalq ticarət, enerji, texnologiya, informasiya və kibertəhlükəsizlik, nüvə enerjisindən dinc məqsədlərlə istifadə, müdafiə, terrorizmlə mübarizə, ekologiya, Xəzər dənizi, çirkli pulların yuyulması və mütəşəkkil cinayətkarlığa mübarizə sahələrində əməkdaşlıqla yanaşı, sazişin imzalanması gözlənilir. yaxın dövrdə iki dövlət arasında münasibətlər üçün əsasdır.

Rusiya və İranın xarici işlər nazirləri razılaşıblar ki, Tehran sazişin ilkin layihəsini hazırlayacaq, bundan sonra onun mətni üzrə danışıqlar başlayacaq. Lakin bu müqavilə ilk deyil. 2001-ci ildə Tehran və Moskva 20 illik hərtərəfli əməkdaşlıq sazişi imzalayıblar və onun müddəti 2021-ci ildə başa çatıb. Onun şərtlərinə görə, tərəflər onun müddəti bitənə qədər yeni müqavilə imzalamazsa, o, avtomatik olaraq beş il müddətinə uzadılır. Müqavilə 2021-ci ilə qədər imzalanmadığından avtomatik olaraq 2026-cı ilə qədər uzadılıb. 2017-ci ilin martında İranın keçmiş prezidenti Həsən Ruhani rusiyalı həmkarı Vladimir Putinlə görüşüb və bu görüş zamanı ticarət, elm və texnologiya sahələrində 14 saziş imzalanıb. 2021-ci ildə

Tələsik tərəfdaşlıq sazişi

Trampın inauqurasiyasına üç gün qalmış "Tehran-Moskva müttəfiqliyi" nə deməkdir?

İran parlamentinin sədri Məhəmməd Baqir Qalibaf Moskvağa səfər etmiş və səfərdən əvvəl Rusiya prezidenti Vladimir Putinə İslam Respublikasının ali dini lideri Ayətullah Əli Xamneyidən şəxsən çatdırmaq istədiyi mesajı olduğunu bildirmiş və "İran-ın strateji mahiyyətini vurğulamışdır".

Lakin koronavirus infeksiyasının yayılması ilə əlaqədar 15 günlük karantin tələbi ilə əlaqədar Qalibaf Putinlə şəxsən görüşməkdən imtina edib və Dövlət Dumasının sədri Vyacheslav Volodin vasitəsilə Xamneyinin mesajını çatdırıb. Mesaj üç əsas mövzunu əhatə edib: Birgə Kompleks Fəaliyyət Planı (JCPOA), iqtisadi əlaqələr və Rusiya ilə strateji əlaqələrin qurulması. Putin və Pezeşkianın imzalayacağı Hərtərəfli Strateji Tərəfdaşlıq Müqaviləsi 2001-ci il müqaviləsinin genişləndirilmiş variantı kimi qiymətləndirilə bilər. Amma hərtərəfli strateji tərəfdaşlıq sazişinin mümkün imzalanmasına baxmayaraq, İran Moskvada ciddi etimad böhranı yaşayır. Tehranla Moskva arasında gərginlik 2015-ci ildə Rusiyanın Suriyada hərbi əməliyyata başlaması ilə daha da pisləşib. Rusiya Suriya arenasında fəal rol oynamağa başlayandan sonra İran və Hizbullahı istifadə etdikləri bəzi hərbi bazalardan çıxarmağa məcbur edib, Tehranın narahatlığını artırıb və Moskvaya olan inamını sarsıdıb. Üstəlik, İranın "altılıq" beynəlxalq vasitəçilərlə (BMT Təhlükəsizlik Şurasının beş daimi üzvü və Almaniya) nüvə danışıqları zamanı Moskvanın obstruktiv mövqe tutması Tehranın Rusiyaya qarşı şübhələrini artırıb. İslahatçı siyasətçilər Rusiya və Çinə şübhə ilə yanaşı və onları etibarsız tərəfdaşlar, mühafizəkar siyasətçilər isə strateji müttəfiqlər kimi görürlər. Rusiya və Çinə yanaşmalardakı bu fərq uzun illərdir davam edir. Bununla belə, Suriyada baş verən son hadisələr, görünür, mühafizəkar siyasətçilərin və məmurların Rusiyaya münasibətinə təsir edib. Razılaşmanın Suriyadakı hadisələrdən sonra, xüsusilə SEPAH, Hizbullah və iranpərəst Fatimiyun və Zeynəbiyun briqadalarının geri çəkilməsindən sonra imzalanması "Müqavimət oxu" daxilində narazılığı sakitləşdirmək məqsədi daşıyır. Digər tərəfdən, başqaları Trampın andiçmə mərasimində 3 gün qalmış imzalanacaq müqaviləni Rusiya və İranın Amerikanın yeni liderinə mesajı kimi görürlər.

Prezident Məsud Pezeşkianın Rusiya

Federasiyasına səfəri tarixin dönüş nöqtəsinə təsadüf edir, nə çox, nə də az. Dünya liderlərinin və hökumətlərinin əhval-ruhiyyəsinin dəyişməsi və yanaşmaların dəyişməsi istisna oluna bilməz. İndi isə yenə qərribə şəkildə hər şey üst-üstə düşdü ki, həm Rusiya, həm də İran ABŞ-ın yeni "köhnə" prezidentinin administrasiyası ilə sanki danışıqları gözləyirlər. Hər iki halda razılaşma əldə etmək şansı var: Ukrayna ilə bağlı Moskva ilə, nüvə proqramı ilə bağlı Tehranla. Aydındır ki, hər bir tərəf bu məsələyə çox daha geniş baxır, lakin buna baxmayaraq, hazırkı vəziyyəti gözləmə və qeyri-müəyyənlik dövrü adlandırmaq olar. Müsbət nəticə ehtimalı, əlbəttə ki, kiçikdir, lakin cəhd etməyə dəyər. Digər tərəfdən, Trampa göstərmək vacibdir ki, o, konstruktiv münasibət nümayiş etdirməyə, o zaman onu xoşagəlməz sürpriz gözləyir.

Suriya, İsrail və Transqafqaz da daxil olmaqla, geniş spektrli məsələlər üzrə danışıqlar elan edilib. Tərəflər milli valyutalarla ticarət və ikitərəfli turizm inkişafını davam etdirəcək. Müxtəlif şərhələrə baxmayaraq, hər şey hörmətli və qeyri-aqressiv görünür. Tərəfdaşların da öz ziddiyyətləri var. Xüsusilə, bu, artıq bir neçə dəfə adı çəkilən Zəngəzur dəhlizi və Fars körfəzindəki üç adadır: Əbu Musa, Kiçik Tunb və Böyük Tunb. Rusiya onların Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə məxsusluğunu tanıyır. Tehran onları özününkü sayaraq qəti şəkildə bunun əleyhinədir və hətta buna etiraz olaraq Rusiya səfirini də XİN-ə çağırıb. Amma bu, tərəfdaşlığa və dostluğa mane olmamalıdır, çünki bizi Qərblə ümumi qarşıdurma birləşdirir və Donald Tramp, əlbəttə ki, bizə sifariş deyil. Amma yenə də onunla danışmaq lazımdır, bununla heç kim mübahisə etmir.

İran və Rusiya silahdaş yox, tərəfdaş olacaqlar

Cümə günü, yanvarın 17-də Rusiya prezidenti Vladimir Putin Moskvada iranlı həmkarı Məsud Pezeşkianla görüşüb. Gözlənilir ki, görüşün yekununda iki ölkə arasında hərtərəfli strateji tərəfdaşlıq haqqında saziş imzalanacaq və onun hazırlanması isə bir neçə il çəkib. İmzalanma Vaşinqtona və ABŞ-ın yeni seçilmiş prezidenti Donald Trampa siqnal verəcək. Rusiya və İran Qərbin onlara qarşı sanksiyalarının güclənməsinə baxmayaraq, yaxından əməkdaşlığa

hazır olduqlarını nümayiş etdirəcəklər. İki ölkə arasındakı razılaşma Rusiya və KXDR arasında bağlanan müqavilə ilə müqayisə edilir. Bununla belə, İran Xarici İşlər Nazirliyinin bəyan etdiyi kimi, Rusiya-İran sənədində müdafiə sahəsində qarşılıqlı öhdəliklər yer almayacaq. Son bir neçə ildə məmurlar, mətbuatı demirəm, bu sənədin imzalanması üçün müxtəlif mümkün tarixlər qeyd ediblər. Belə ki, 2024-cü ilin sentyabrında İranın Rusiyadakı səfiri Kazem Cəlali razılaşmanın oktyabrda, Kazanda keçiriləcək BRICS sammitində imzalanacağını etiraf edib. Nəticədə imzalanma Pezeşkianın yanvarda Moskvaya səfərinə qədər təxirə salınıb.

İran prezidentinin Rusiyaya gəlişindən bir müddət əvvəl İranın xarici işlər naziri Abbas Əraqçi deyib ki, imzalanmağa hazır olan saziş sadəcə hüquqi sənəd deyil, "milli suverenliyə, ədalətə və çoxtərəfliyə inanan bütün ölkələrə mesajdır". O, müqavilənin imzalanmasından sonra inkişaf edə biləcək üç mühüm aspekti müəyyən edib: iqtisadi, elmi-texniki və mədəni-humanitar. 20 il müddətinə nəzərdə tutulan müqavilədə 47 bənd var. Tərəflər elektrik enerjisinin istehsalı və ixracı, turizmin inkişafı sahəsində əməkdaşlığa hazırdırlar və ticarət həcmünün artırılması üçün tədbirlər görülməlidir. O cümlədən, saziş təkəcə İran və Rusiya Federasiyasını deyil, ümumilikdə 11 ölkəni birləşdirməli olan Şimal-Cənub neqliyyat dəhlizinin tamamlanmasını nəzərdə tutur. Əraqçi təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlığı da qeyd edib. Mediada ən çox sual doğuran da sazişin bu hissəsi oldu. Onlara bir qədər əvvəl Arakçi qismən aydınlıq gətirib və o, müqavilənin hərbi ittifaqın yaradılmasını nəzərdə tutmadığını bəyan edib.

Bu, təbii ki, 2024-cü ilin yayında imzalanmış Rusiya Federasiyası ilə KXDR arasında hərtərəfli strateji tərəfdaşlıq haqqında müqavilədən kəskin fərqlidir. Orada, 4-cü maddədə açıq şəkildə göstərilir ki, imzalayan ölkələrdən birinə silahlı basqın olarsa, digəri ona hərbi və digər yardımlar göstərməyə borcludur. "Müqavilə çoxşaxəli olmasına baxmayaraq, daha çox çərçivə xarakterindədir. Burada kənd təsərrüfatından tutmuş kosmos əməkdaşlığına qədər müxtəlif sahələri əhatə edən çoxsaylı məqamlar var. Amma gələcəkdə onlar üçün ayrıca müqavilələr tərtib edilməlidir. Düşünmürəm ki, Moskva ilə Tehran arasında münasibətlərdə ciddi dəyişikliklər olacaq, çünki müttəfiqlərin özləri kifayət qədər problem yaşayırlar", - Rusiya Akademiyasının Şərqşünaslıq İnstitutunun baş elmi işçisi Vladimir Sajin qeyd edir. Vurğulayıb ki, əməkdaşlığın artırılmasını gözləməli olduğumuz məqamlar Şimal-Cənub neqliyyat dəhlizinin inkişafı, eləcə də Rusiya qazının İran vasitəsilə tedarüküdür. Hərbi sahədə tərəflər artıq əməkdaşlıq edir, lakin hələ də Rusiya ilə KXDR arasında münasibətlər səviyyəsində deyil.

İmzalama Trampın andiçmə mərasimi ilə üst-üstə düşməyə bilər. Bu, əlbəttə ki, təəccüblüdür, nəzərə alsaq ki, müqavilə bir neçə il ərzində hazırlanıb və onun hazırlanmasında demək olar ki, bütün Rusiya idarələri iştirak edib. Ancaq hələ də çox güman ki, müqavilə həm də Ağ Evin yeni administrasiyasından bir mesajdır. Moskva və Tehran sanksiyalara və İranın Yaxın Şərqdəki mövqeyinin zəifləməsinə baxmayaraq, birləşdiklərini və Qərbin təzyiqlərinə tab gətirə biləcəklərini göstərir. Pezeşkian üçün Rusiya Federasiyası ilə razılaşma həm də şəxsi nailiyyət olacaq. İslahatçı kimi tanınan bu siyasətçiyə səs verən seçicilər ondan, o cümlədən xarici siyasətdə dəyişikliklər gözləyirdilər. Amma indiye qədər onun prezidentliyi dövründə baş verən ən səs-küylü xarici siyasət hadisəsi Suriyada hakimiyyət dəyişikliyi idi. Bunun ardınca İranın ölkədəki təsirinin azalması müşahidə olundu. Bu arada İran Xarici İşlər Nazirliyi vəd edir ki, Rusiya ilə razılaşmadan sonra İraqda da analoji razılaşma olacaq. Bu, Pezeşkian üçün yeni uğur olacaq.

V.VƏLİYEV

“Türkiye” qəzeti: “Ermənistan tez və ya gec Prezident İlham Əliyevin bütün tələblərini yerinə yetirəcək”

Türkiyənin Türk dünyası ilə əlaqə yollarını kəsməyə cəhd edən bir sıra Qərb dövlətləri Ermənistan kartını oynayır. Fransa və ABŞ Zəngəzur dəhlizinin açılmasını istəmir, Rusiyani cənubdan bloklamaq və İrəvanı hərəkətlərinə nəzarət etmək üçün platforma yaratmaq istəyirlər ki, bu da ümumi strateji planın bir hissəsidir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Ermənistanı inkişafın önündə baryerə çevirməyə çalışan Qərbin bu məqsədlərindən xəbərdardır. AZƏRTAC xəbər verir ki, bu barədə “Türkiye” qəzeti Azərbaycan rəhbərinin yerli mediaya verdiyi son müsahibəni xatırladaraq yazır. Nəşr qeyd edir ki, Avropa İttifaqı və ABŞ həm İrəvandan, həm də Tbilisidən istifadə etməyə, bununla da Rusiya, İran və Türk dünyasına qarşı “forpost” yaratmağa çalışırlar. Məqalədə qeyd edilir ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında yeni müharibə Türk dünyasında gedən inteqrasiya prosesləri və yaxınlaşmalardan narazı olan Qərb dairələrinin planlarına uyğundur. Qəzet vurğulayır ki, Fransa silahlarının tədarükü Yerevanın müdafiə qabiliyyətini qətiyyətlə gücləndirmir, əksinə, Ermənistanın mövqelərini daha da zəifləməsinə gətirib çıxaracaq.

Yazıda daha sonra qeyd edilir: “Donald Tramp administrasiyasının Cənubi Qafqazla bağlı mövqeyi hələ məlum deyil. Amma fakt bundan ibarətdir ki, əgər İrəvan regionunda yenidən eskalasiya və müharibə

cəhdi edərsə, heç bir ölkə Türkiyə və Azərbaycanın qarşısına çıxma bilməyəcək. Türk dünyası öz nailiyyətlərindən imtina etməyəcək”.

Nəşr oxucuların diqqətinə çatdırır: “Ermənistan tez və ya gec Prezident İlham Əliyevin bütün tələblərini yerinə yetirəcək. İrəvan Zəngəzur dəhlizini könüllü, yaxud məcburi surətdə açacaq. Ankara və Bakının bu məsələdə orta iradəsi çox mühümdür. Türkiyəni Azərbaycan üzərindən Asiya ölkələri ilə birləşdirən ticarət marşrutu bir çox ölkədə narahatlıq doğursa da, bu fakt hamı tərəfindən qəbul ediləcək”.

Qəzet, həmçinin oxucuların diqqətini Ermənistanın xəritələrində olan tarixi topomimlərdəki dəyişikliklərə də cəlb edir: “Çar Rusiyası dövründə müasir Ermənistanın xəritəsində bütün adlar Azərbaycan dilində olub. Ermənistan Azərbaycanın tarixi torpaqlarını zəbt etməklə tarixi realıqları təhrif edərək yeni status-kvo formalaşdırmağa cəhd edib”. Yazıda 1918-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin sərhədinin müasir Türkiyə sərhədlərinə çatdığı xatırladılır. “Ermənistan bunu yaxşı bilir”, -deyər “Türkiye” vurğulayır.

Məqalədə məntiqi sual yer alır: “Nə üçün Azərbaycanın qərb rayonları Naxçıvandan ayrılıb? Ermənistan niyə Azərbaycanın iki hissəsi arasında yer alır? Bu, tarixi ədalətə, beynəlxalq hüquqa və “fizika qanunlarına” ziddir”.

Boşananda qızılar necə bölünür?

“Ailə Məcəlləsinə əsasən kişi ilə qadın nikaha daxil olduqdan sonra ər-arvadın qarşılıqlı öhdəlikləri yaranır. Bu öhdəliklərdən bir də mülkiyyət münasibətləri ilə bağlıdır. Ər-arvadın birgə mülkiyyətinin rejimi onların əmlakının qanuni rejimi hesab olunur”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Hüquqi-Sosial Yardım və Maarifləndirmə İctimai Birliyinin sədri Fariz Əkbərov deyib. Fariz Əkbərov sözlərinə belə davam edib: “Nikah müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, ər-arvadın əmlakının qanuni rejimi fəaliyyət göstərir. Ailə üzvlərinin birgə mülkiyyəti üzərində ər-arvadın istifadə, sahiblik və sərəncam hüquqları mülki qanunvericiliyinə uyğun olaraq müəyyən olunur. Ər-arvad boşandıqdan sonra tərəflər arasında cəhiz əmlakın və qızıl-zinət əşyalarının bölüşdürülməsi ilə bağlı mübahisələrə də rast gəlinir.

Nikah müddətində ər-arvadın əldə etdikləri əmlak onların ümumi birgə mülkiyyəti sayılır. Nikaha daxil olanadək onlara məxsus olan əmlak, habelə nikah dövründə hədiyyə şəklində və ya vərəsəlik qaydasında, digər əvəzsiz əqdlər üzrə əldə etdikləri əmlak ər-arvadın hər birinin ayrıca mülkiyyətindədir (ər-arvadın hər birinin əmlakıdır).

Cəhiz qızın ailəsi tərəfindən gəlinə verilmiş hədiyyə olduğu üçün onun şəxsi əmlakına aid edilir. Yeni cəhiz tərəflərin birgə mülkiyyəti hesab edilmir. Boşanmadan sonra və ya rəsmi qaydada boşanma olmadan da qadın ona məxsus olan cəhiz əmlakını tələb edə bilər. Oğlan evi tərəfindən cəhiz qıza könüllü şəkildə verilməlidir. Əgər cəhiz əmlakı qarşı tərəf qaytarmırsa, bu zaman şəxs məhkəməyə müraciət etməklə cəhiz əmlakı tələb edə bilər.

Ailə Məcəlləsinin 34-cü maddəsinə əsasən nikaha daxil olanadək onlara məxsus olan əmlak, habelə nikah dövründə hədiyyə şəklində və ya vərəsəlik qaydasında, digər əvəzsiz əqdlər üzrə əldə etdikləri əmlak ər-arvadın hər birinin ayrıca mülkiyyətindədir (ər-arvadın hər birinin əmlakıdır). Ziyət əşyaları istisna olmaqla, fərdi istifadə şeyləri (geyim, ayaqqabı və s.) nikah zamanı ər-arvadın ümumi vəsaiti hesabına əldə edilərsə, ər-arvaddan kimin istifadəsində olubsa, ona məxsusdur. Qanunvericiliyə görə hədiyyə şəklində verilən əşyalar kime verilibsə, artıq onun əmlakı hesab edilir.

AYDINLIQ GƏTİRİLDİ

Yeni cəhiz və ya qızıl-zinət əşyaları şəxsə hədiyyə şəklində verilən əmlak hesab edildiyi üçün verilən şəxsin mülkiyyətində olur. Boşanmada cəhiz dedikdə, nikaha daxil olanadək və ya nikah dövründə verilən hədiyyələr və ya hər hansı əvəzsiz əqdlər tərəflərin hər birinin şəxsi mülkiyyətindədir. Daha dəqiq desək, bu tərəflərin birgə mülkiyyəti hesab olunmur. Ailə Məcəlləsinə əsasən, ər-arvadın daşınar əmlakı üzərində sərəncam əqdini onlardan biri həyata keçirirsə, bu halda güman edilir ki, o, digərinin razılığı ilə hərəkət edir. Nikaha daxil olanadək onlara məxsus olan əmlak, habelə nikah dövründə hədiyyə şəklində və ya vərəsəlik qaydasında, digər əvəzsiz əqdlər üzrə əldə etdikləri əmlak ər-arvadın hər birinin ayrıca mülkiyyətindədir.

Ziyət əşyaları istisna olmaqla, fərdi istifadə şeyləri, geyim, ayaqqabı və s. nikah zamanı ər-arvadın ümumi vəsaiti hesabına əldə edilərsə, ər-arvaddan kimin istifadəsində olubsa, ona məxsusdur. Ər-arvad arasındakı müqavilədə başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, onların ümumi əmlakının bölünməsi zamanı bu əmlakdakı payları bərabər hesab edilir. Ayrı-ayrı hallarda məhkəmə yetkinlik yaşına çatmayan uşaqların mənafeyini, ərin və ya arvadın diqqətəlayiq mənafeyini, o cümlədən ər-arvaddan biri üzürsüz səbəbdən gəlir əldə etmədiyi və ya birgə mülkiyyəti ailənin mənafeyinə zidd olaraq sərf etdiyi hallarda nəzərə alıb onların birgə mülkiyyətinin bölünməsi zamanı payları bərabər bölməyə bilər. Ümumi əmlak bölünərkən ər-arvadın ümumi borcları onun payına uyğun olaraq müəyyən edilir”.

Ayşən Vəli

“Azərbaycan-BƏƏ əlaqələri hər zaman yüksək səviyyədə olub”

“Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin paytaxtında Əbu-Dabi Dayanıqlılıq Həftəsinin rəsmi açılışında iştirakı ölkəmizin son illərdə yürütdüyü geniş, əhatəli, balanslaşdırılmış siyasətin məntiqi nəticəsidir.

Tədbir ölkəmizin dayanıqlılıq sahəsində həyata keçirdiyi siyasəti dost ölkələrə çatdırmaq üçün beynəlxalq platform rolunu oynadı. 2008-ci ildə təsis olunan Əbu-Dabi Dayanıqlılıq Həftəsində dayanıqlı qlobal inkişaf baxımından önəmli

müzakirələrin aparıldığı məkandır. Qlobal əməkdaşlıq və liderlik, iqtisadi inkişaf və texnologiya, eləcə də innovasiya prinsiplərini əsas istiqamətlər kimi müəyyənləşdirən Dayanıqlılıq Həftəsi dövlət və hökumət başçıları, siyasətçiləri, sənaye liderlərini, iş adamlarını və gəncləri bir araya gətirir. Bu sözləri Milli Məclisin deputatı Aydın Hüseynov SİA-ya açıqlamasında deyib.

Deputat qeyd edib ki, Azərbaycanın ərəb dünyası ilə dərin tarixi-mədəni bağlılığı var: “Həmin ölkələr də Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə və suverenliyinə

hörmətlə yanaşır, öz dəstəyini verirlər. Əlaqələrimizin də tarixi var. Azərbaycan 2008-ci ildə Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü əsasında başlatılan “Bakı Prosesi” sayəsində müsəlman ölkələri ilə Avropa dövlətlərinin nümayəndələrini bir araya gətirməklə mədəniyyətlərarası dialoq dünyaya miqyasında təbliğinə güclü təkən verib. Proses çərçivəsində Azərbaycan tərəfindən Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq forumları təşkil edilir. Bu gün Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri informasiya-kommunikasiya texnologiyaları sahəsində və digər beynəlxalq platformalarda ölkəmi-

zə qarşı birmənalı mövqeyi ilə fərqlənib. Ölkələrimiz arasında diplomatik münasibətlər 1992-ci ildə qurulub. Əlaqələr əsasən beynəlxalq təşkilatlar, xüsusilə də BMT və İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı çərçivəsində inkişaf edib. Münasibətlərimizin yüksək səviyyəyə qalxması 1993-cü ildə Ulu Öndər Heydər Əliyevin haki-

miyyətə qayıdışı ilə başlayıb. Dostluq və hörmət prinsiplərinə əsaslanan Azərbaycan-BƏƏ əlaqələri hər zaman yüksək səviyyədə olub, çoxşaxəli və dinamikliyi ilə seçilib. Bu da, ölkələrimiz arasında enerji və iqtisadi sahələrdə də əlaqələrin inkişafına müsbət təsir göstərib”.

Keyrənsə Piriyyəva

“Minimum maaş orta əməkhaqqının 60 faizini təşkil etməlidir”

Milli Məclisin deputatı Əli Məsimli əməkhaqqı və pensiya haqqında suallara aydınlıq gətirib. Deputat son maaş və pensiya artımlarını da şərh edib.

Deputatın fikirlərinizi oxucularımıza təqdim edirik: Keçən ilin dekabrında əməkhaqqı, pensiya və müavinətlərin artırılması sahəsində tədbirlərin davam etdirilməsi haqqında 23 dekabr 2024-cü il tarixli xüsusi prezident sərəncamı ilə bağlı bizə ünvanlanan sualların bir qismini cavablandırmışdıq. Ondan sonra da bu yöndə bizə ünvanlanan sualların davam etdiyini nəzərə alaraq, onları qruplaşdırıb, daha konkret və detallaşdırılmış formada cavablandırmağı lazım bildik. Cavablar rəsmi dövlət sənədlərinə istinad edilərək hazırlanıb. “Qeyd” hissələrində isə sözügedən məsələyə dair öz fikir və mülahizələrimizi bildirmişik:

Sual: Vahid Tarif Cədvəli üzrə 2025-ci ilin maaş artımı hər bir dərəcə üzrə konkret nə qədər və neçə faizdir, kimlərə şamil edilir və artırılmış əmək haqqları nə vaxtdan başlayaraq verilməli?

Cavab: Minimum əmək haqqı 345 manatdan 400 manata çatdırıldıqdan sonra Nazirlər Kabinetinin 26 dekabr 2024-cü il tarixli və 540 sayılı Qərarı ilə təsdiq edilmiş Vahid Tarif Cədvəlinə əsasən bu ilin yanvarından dövlət təşkilatlarında çalışan və dövlət qulluqçusu olmayan işçilərin əməyinin ödənilməsi dərəcələri üzrə aylıq maaşları 1-ci dərəcə üzrə 15,9 faiz artırılaraq 345 manatdan 400 manata, 2-ci dərəcə üzrə 15,9 faiz artırılaraq 359 manat 416 manata, 3-cü dərəcə üzrə 16,7 faiz artırılaraq 371 manatdan 433 manata, 4-cü dərəcə üzrə 15,7 faiz artırılaraq 389 manatdan 450 manata, 5-ci dərəcə üzrə 15,8 faiz artırılaraq 406 manatdan 470 manata, 6-cı dərəcə üzrə 16 faiz artırılaraq 422 manatdan 490 manata, 7-cü dərəcə üzrə 15,6 faiz artırılaraq 441 manatdan 510 manata, 8-cü dərəcə üzrə 15,7 faiz artırılaraq 458 manatdan 530 manata, 9-cü dərəcə üzrə 15,1 faiz artırılaraq 478 manatdan 550 manata, 10-cü dərəcə üzrə 15,6 faiz artırılaraq 497 manatdan 575 manata, 11-cü dərəcə üzrə 15,8 faiz artırılaraq 518 manatdan 600 manata, 12-cü dərəcə üzrə 16,2 faiz artırılaraq 538 manatdan 625 manata, 13-cü dərəcə üzrə 16 faiz artırılaraq 560 manatdan 650 manata, 14-cü dərəcə üzrə 15,6 faiz artırılaraq 584 manatdan 675 manata, 15-cü dərəcə üzrə 15,3 faiz artırılaraq 607 manatdan 700 manata, 16-cı dərəcə üzrə 15,5 faiz artırılaraq 632 manatdan 730 manata, 17-ci dərəcə üzrə 9,5 faiz artırılaraq 694 manatdan 760 manata, 18-cü dərəcə üzrə 4,4 faiz artırılaraq 833 manatdan 870 manata, 19-cü dərəcə dərəcə üzrə isə 2,2 faiz artırılaraq 1125 manatdan 1150

manata çatdırılıb. Həmin kateqoriyaya aid işçilərə artmış əmək haqqları bu ilin yanvarından verilir.

Sözügedən maaş artımları qeyd edildiyi kimi, dövlət təşkilatlarında çalışan və dövlət qulluqçusu olmayan təqribən 400 min işçiyə və 400 manatdan aşağı maaş alan 300 minə yaxın özəl sektor işçilərinə şamil olunub. Bəzi açıqlamalara görə isə dövlət və özəl sektorda bir qədər aşağı-yuxarı olmaq şərti təqribən bir-birinə yaxın sayda olmaqla, toplam 700 min nəfərə şamil olunub.

Qeyd: Minimum əmək haqqı 345 manatdan 400 manata çatdırıldıqdan sonra, bu ilin rəsmi proqnozlarında və 2025-ci ilin Bütçə Zərfində öz əksini tapan 1070 manatlıq orta əmək haqqının 37 faizi səviyyəsinə uyğun olacaq. Son 10 ildə minimum əmək haqqı 105 manatdan 400 manata yüksəlməklə, orta əmək haqqının 23 faizi

səviyyəsindən 37 faizi səviyyəsinə çatıb. Bu sahədə müsbət dinamika olsa da, Azərbaycanın qoşulduğu beynəlxalq sənədlər baxımından və ölkəmizdə qəbul olunmuş proqram xarakterli sənədlərin müvafiq tələbləri baxımından yerli deyil. Ona görə də biz Milli Məclisdə bu məsələ ilə bağlı çıxışlarımızda Azərbaycanın 2004-cü ildə qoşulduğu Avropa Sosial Xartiyasının dördüncü maddəsinin birinci bəndinə, eləcə də maaş alan vətəndaşların əhəmiyyətli bir hissəsinin minimum əmək haqqına yaxın səviyyədə maaş aldığına nəzərən, ölkəmizdə minimum əmək haqqının birbaşa mümkün deyilsə, heç olmasa mərhələlərlə orta əməkhaqqının 60 faizi səviyyəsinə, yəni 600 manatın üstünə qaldırılmağın çox vacib olduğunu bildirmişik.

Sual: 2025-ci ildə nəzərdə tutulan pensiya artımları kimlərə şamil olunacaq?

Cavab: Minimum pensiya məbləği 280 manatdan 320 manata çatdırıldıqdan sonra minimum pensiyanın artırılması ilə əlaqədar olaraq 2025-ci ildə nəzərdə tutulan pensiya artımları ilk növbədə 320 manatdan aşağı pensiya alanlara şamil ediləcək. Bu ilin fevralından həmin məbləğdən aşağı pensiya alanların pensiyası 320 manata çatdırılacaq. Bununla yanaşı bu il əmək pensiyalarının bütün növləri 2024-cü ildə orta aylıq əmək haqqının orta artım tempinə uyğun səviyyədə indeksləşdiriləcək. Hələlik bu artımın 8-9 faiz arasında olacağı barədə fikirlər səsləndirilir. Amma əsl artım rəqəmi gələn ay, yəni fevralın əvvəllərində məlum olacaq. Dövlət Statistika Komitəsinin 2024-cü il üzrə müəyyən etdiyi orta aylıq nominal əməkhaqqının illik artım tempinə

uyğun olaraq 2025-ci il yanvarın 1-dək təyin edilmiş bütün növ əmək pensiyalarının sığorta hissəsinin artırılması barədə xüsusi prezident sərəncamı verilib.

Qeyd: Keçən il pensiyalar 11,2 faiz artırılmışdı. Bizə olan müraciətlərdən görürük ki, cəmiyyətdə bu il də pensiyaların artımının keçən ildəkinə yaxın bir səviyyədə, yəni ikirəqəmli səviyyədə olacağı barədə gözləntilər var. Amma rəsmi açıqlamalarda pensiyaların orta hesabla 8-9 faizlik artacağından söhbət gedir. Keçən ilin noyabrında bu məsələ Milli Məclisdə müzakirə olunarkən bizim irəli sürdüyümüz təkliflərdən biri də əgər 2024-cü ilin yekununa görə əmək haqqının nominal artım tempi birrəqəmli, yəni 9 faizə qədər olarsa, onda nəzərdə tutulmuş indeksləşdirməyə əlavə olaraq, 2025-ci il yanvarın 1-dək təyin edilmiş əmək pensiyaçılarına 2022-ci ildə tətbiq edilən 200 manat məbləğində maddi yardımın verilməsinin 2025-ci ildə də yenidən tətbiq edilməsinin zəruriliyi məsələsi olub.

Sual: Pensiya artımı əlillik dərəcəsi olanlara da şamil ediləcəkmi?

Cavab: Pensiya artımı əmək pensiyalarının hər üç növündə, yəni yaşa görə, ailə başçısını itirməyə görə, eləcə də əlilliyə görə əmək pensiyası alanlara da şamil ediləcək.

Sual: Artan pensiyalar nə vaxtdan verilməli?

Cavab: Pensiyaçılar bu ilin yanvar ayında da əvvəlki məbləğdə pensiya aldılar, hələ almayanlar da köhnə məbləğdə pensiya alacaqlar. Pensiyaçılar artan pensiyalarını yanvar ayının artımı da daxil olmaqla fevral ayında alacaqlar.

Sual: “Qocalıq pensiyası” adlandırılan yaşa görə müavinət, veteran pulu və digər müavinətlər nə vaxt və nə qədər artırılacaq?

Cavab: Sözügedən xüsusi prezident sərəncama uyğun Nazirlər Kabineti sosial müavinətlərin və təqaüdlərin artırılması ilə bağlı təkliflərini 3 ay müddətində, yəni bu ilin martında hazırlayıb ölkə Prezidentinə təqdim edəcək. Həmin sənəd hazır olandan sonra müavinətlərin də nə qədər artırılacağına aydınlıq gətiriləcək. Əmək haqqı, pensiya, müavinət və sair artımı ümumilikdə 3 milyon, o cümlədən təkcə müavinət, təqaüd və sair artımı isə 1 milyon nəfərdən artıq vətəndaşımızı əhatə edəcək.

Qeyd: Keçən ilin yayında biz bu məsələlər ətrafında Milli Məclisdə çıxış edərkən “veteran pulu” adlandırılan “Müharibə veteranlarına xüsusi Prezident təqaüdü”nün azı 2 dəfə artırılıb 80 manatdan 160 manata çatdırılmasını təklif etmişdik. Hazırda “Qocalıq pensiyası” adlandırılan yaşa görə müavinətin 220 manatdır. Bu, 2025-ci ildən tətbiq olunan minimum pensiya göstəricisindən 100 manat və ya 45 faiz, ölkə üzrə yaşayış minimumundan isə 65 manat və ya 30 faiz azdır. Biz Milli Məclisdə bu barədə çıxış edərkən yaşa görə müavinət alanların ağır durumunu nəzərə alaraq onun məbləğinin yaşayış minimumu ilə əlaqəli şəkildə artırılmasını təklif etmişdik ki, məsələn, bu il üçün həmin müavinət ölkə üzrə yaşayış minimumu kimi müəyyən edilən 285 manatdan aşağı olmasın.

Elçin Bayramlı

Mətanət Məmmədova

Ümumdünya Lügət Günündə düşüncələr: slm, ncn, twk...

18 yanvar Ümumdünya Lügət Günüdür. Elə bu əhəmiyyətli gündən yola çıxaraq müasir dövrdə çoxsaylı gənclərin dilimizə vurduğu zərbələrdən söhbət açmaq istədim. Bu dilin günahı nədir görəsən, illər, əsrlərdir, kim haraya istəyirsə, o tərəfə çəkir, kim nə istəyirsə, onun başına o oyunu gətirir. Artıq dəfələrlə barədə demişik, yazmışıq, hansı gəncdə görmüşüksə, danlanmışıq, tənqid etmişik, amma alınmır ki, alınmır. Elə baxırsan ki, köhnə hamam, köhnə tas. Yaxşı, bəs gənclərimiz haraya gedir bu cür yazı forması ilə? Görəsən bu dilə heç yazığı gələn yoxdur?

“Slm ncn ne var ne yox Hardasn unuye gelesn sat necde görwek”... Buyurun, dilimizin müasir hüsnü-xətti. Hərflər gedib iş-gücünün arxasınca, durğu işarələri isə torpağa gömülüb. Yuxarıdakı cümlələrdə hər sözü qoyuram bir kənara. Dayanıram “salam (müasir slm)” sözünün üzərində. “Salam” Allahın adlarından biridir. Kim ixtiyar verir ki, Yaradanın adını belə “ixtisarla” yazaq? Bu, hörmətsizlik deyilmi?..

Dəhşətdir, vallah, həm də çox dəhşətdir. Yeniyetmə gənclərimiz doğru olmayan yoldadır. Dilimiz əldən gedir. Neçə il əvvəldən çalınan həyəcan təbili hələ susmayıb. Lakin kimdir bu təbilin “nəğməsinə” qulaq asan? Necə deyirlər, bu yarım-yapalaq sözlərdən istifadə edən gənclər eşitdikləri sözü bir qulağından alıb, o biri qulağından ötürür həyata.

Baxırsan ki, elə bayaqdan bəri danışdığın ağzında qalıb, əməl edən yoxdur. Hələ yeri gələndə adama lağ da edirlər ki, sən də işin-gücün qurtarıb ey, sözləri olduğu kimi yazırsan. Bir misal çəkim, həm də başqasından deyil, öz övladlarımdan. Günlərin bir günü telefonda məktub yazıram. Bitirib, başlayıram korrektə və redaktə etməyə. Sən demə bunlar da başımın üstündədir, xəbərim yoxdur. Birdən başladılar gülməyə ki, ana, sən yazdığına düzəliş də edirsən? Dedim, sağ olun, afərin sizə, bəs nə etməliyəm ki? “Ay ana, işin-gücün yoxdur, sən?”,- dedilər. Dedim ki, işim də var, gücüm də, özümə hörmətim, dilimə də saygım var.

Nə olsun, dil üç-beş nəfərlə qorunmur axı. Gəlin görək, əksər yeniyetmə-gənc dilimizin qrammatik qanunlarına riayət edirmi? Xeyr, elə bəla da bundadır ki, riayət edən yoxdur. “Salam, necəsən?”i, “slm, ncn”, “təşəkkür edirəm”i “twk edrm” kimi yazırlar. “Başım qarışdı”ı “bawm qarwb”, “axşam düşür”ü “axwam düwr”, “lazım deyil”i “lazm del” kimi ifadə edirlər.

Dərd tək bu olsa, deyərsən, yarıdır. Müasir gənclərimiz insan, şəhər, kənd, yazıçı, müəllimlərinin adlarını kiçik hərflə yazırlar, ay camaat. Demirəm ki, bunların böyük hərflə yazıldığını bilmirlər, bilənlər var, lakin yazı qabiliyyəti itib onlarda.

“Ə” hərfiniz gedib, yerinə “e” gəlib. Görəsən səbəb nədir? Səbəblərdən əsas birini məktəblərdə inşa, imla, ifadə yazılarının azalmasında görmək olar. Bu, uşaqların yazı qabiliyyətini itirməkdir. Digər səbəblər isə məsuliyyətsizlik, tələskənlik, hörmətsizlikdir. Həm özünə, həm də qarşıdakına...

Bəzən düşünürəm ki, bir günlük bu telefonlar yığılırsa və yaxud internet dayansa, bu yeniyetmə-gənclərimiz görəsən əllərinə qələm alıb bir normal məktub yazı bilərlər? Heç inana bilmirəm. Yazırlar, lakin onu bizlər oxuya bilmirik. Hərfləyə-hərfləyə qalırıq, deyirik, Allah, görəsən bunlar nə demək istəyiblər. Necə ki, hazırda həmin o gənclərin yazdıqları məktublara anlamaqda çətinlik çəkirik.

Yaxşı, bəs bu qayda, dilə bu cür yanaşma ilə hara gedirik? Nə vaxta qədər olacaq bu yolçuluq? Bizə bu yolda bir “dayan, düşün, nə edirsən”,- deyən olacaqmı? Olur, bəzən çox olur, lakin qulaqlar karlaşıb ta. Kim nə bilir, onu da edir.

Vallah, adamın könlündən dəli bir ağlamaq keçir. Axı bu “müasir yazı mədəniyyətinə” malik olanların əksəriyyəti universitet tələbələridir. Aralarında yüksək balla ali təhsil ocaqlarına daxil olanlar da var. Bunları görəndə ağlamayıb, nə edərsən?

Hələ bunları qoyaq bir kənara. Bu dilin günahı nədir? Nə üçün hər kəs öz bildiyini edir bu dilə? Zamanla rus dilini, sonra türk dilini qatdıq dilimizə, indi də yarı rus, yarı türk, ingilisin də əlifbasından hərflər qatıb qarışıq bir dil düzəltmişik.

Yazıq dilim, günahsız, biçarə dilim. Əsrlərin elə bir anı olmadı ki, səni dilim-dilim etməmiş olsunlar. Vallah, bu dil şirdir, aslandır ki, bu qədər zərbələrə tab gətirir.

Bəlkə lügətə müraciət edəsiniz, əziz gənclər. Baxasınız ki, sözlərimiz necə yazılır, siz də elə yazasınız. Axı bu o qədər də çətin məsələ deyil.

Həddindən artıq paylaşım - kiber zorakılığa və bu problemlərə yol açır...

Həddindən artıq paylaşım kimi tərcümə olunan "Oversharing" sözü münasibətlər, dostluq, şəxsi həyat və ya ailə ilə bağlı məxfi sayıla bilən və haqqında danışılmamalı olan məsələləri başqaları ilə paylaşmaqdır. İnsanlar bəzən şəxsi həyatlarını həddindən artıq və yersiz paylaşa bilərlər. Həddindən artıq paylaşım məxfilik problemlərinə, kiber zorakılığa və sosial münasibətlərdə problemlərə səbəb ola bilər. Bəs, bu nədən qaynaqlanır? SİA mövzu ilə bağlı araşdırma apadıb.

"Oversharing" nədir?

"Oversharing" sözü ingiliscə over (həddindən artıq) və paylaşmaq (paylaşma) sözlərinin birləşməsindən eməl gələn anlayışdır və insanın şəxsi həyatını və məxfiliyini lazım olandan çox paylaşmaq mənasını verir. Bu cür davranan insan öz həyatını da, başqa insanların da həyatını paylaşa bilər. Normalda paylaşarkən harada limit qoymağın yaxşı olacağına cavabı insanlar arasındakı emosional yaxınlıq səviyyəsinə görə müəyyən edilə bilər, həddindən artıq paylaşanlar üçün bu mövzuda limitdən danışmaq mümkün deyil. Çünki bu insanlar öz həyatlarını açıq şəkildə bölüşməkdən çəkinmirlər.

Aşırı paylaşım psixoloji və ya psixi pozğunluq deyil, bəzi xəstəliklərin əlamətləri arasında ola biləcək bir vəziyyətdir. Bəzən uzun müddət həddən artıq paylaşım da psixoloji balanssızlığa səbəb ola bilər.

Həddindən artıq paylaşımın əlamətləri hansılardır?

Həddindən artıq paylaşma ilə bağlı həyəcan zənglərinin bir az çalmağa başladığına dair bəzi əlamətlər var. Bunlara dostlarını terapevt kimi görmək, fərdi seçim etməkdə çətinlik çəkdiyi üçün davamlı olaraq həyatını bölüşmək və sosial media asılılığı daxildir.

Dostları peşəkar terapevt kimi görmək: Zaman zaman dostlarla problemləri paylaşmaq normal olsa da, söhbətlərin əksəriyyəti bir tərəfin şəxsi həyatına aid problemlər və detallarla doludursa, həddən artıq paylaşım signal ola bilər.

Sükutdan qaçmaq üçün danışmaq: Bəzi insanlar üçün səsizlik həddən artıq paylaşma səbəb ola bilər. Söhbətdəki boşluqları doldurmaq üçün narahat edici xəbərləri və dərin şəxsi lətifələri paylaşmaq həddindən artıq narahatlığın nəticəsi ola bilər, nu insanlar ictimailəşərkən səsizlik yarandıqda problem varmış kimi hiss edə bilər.

Fərdi seçimlər etməkdə çətinlik çəkmək: Kiminlə məsləhətləşmədən həyatda çox

sade qərarlar qəbul edə bilməmək insanı həddən artıq paylaşaraq daim fikir axtarışı burulğanına sürükləyə bilər. Həddindən artıq mükəmməllik kimi pərdə arxasında

səbəblər ola bilər.

Sosial media hesabında daim aktiv olmaq: Sosial mediada izlədiyiniz hər insanla yaxın dost olmaq mümkün deyil.

Başqalarının məxfilik sərhədlərini itirmək: Sırr saxlamaqda tez-tez problem yaşayan insanlar, çox güman ki, həddən artıq paylaşımçılardır.

Həddindən artıq paylaşımın səbəbləri nələrdir?

Həddindən artıq paylaşım edən bir insan olmağın arxasında bəzi əsas amillər var. Bunlara sosial narahatlıq, tənhalıq qorxusu, özünə inam problemi yaşayan və aidiyyəti hiss etmə ehtiyacı olan insan ola bilər.

Sosial anksiyete: Bəzi insanlar həddindən artıq narahat ola bilər və sosiallaşarkən çox danışmağa meyillidirlər. Narahatlığa görə, nə danışdıqlarını belə anlamadan çox paylaşa bilərlər.

Yalnızlıq qorxusu: Yalnızlıq qorxusu olan

insanlar bəzən bu narahatlığı aradan qaldırmaq üçün sosial mediadan istifadə edirlər. Üz-üzə ünsiyyətdə olarkən, kiminlə tanış olub danışmaq istəyərkən əvvəlcə ondan bunu etmək istəyib-istəmədiyini soruşmalısınız, lakin sosial mediada bu tələb aradan qaldırılır. Yalnızlıq qorxusunu azaltmaq üçün bəzi insanlar yazıları diqqətlə oxuyanların sayına fikir vermədən ünsiyyət illüziyası vasitəsilə müvəqqəti rahatlamaya müraciət edə bilərlər.

Özünə inam problemi: Daxildə qeyri-adekvat hiss etmək özünü sosiallaşmada həddən artıq paylaşma kimi göstərə bilər. İnsan özü haqqında yaxşı təsəvvür yarat-

maq üçün şəxsi həyatı ilə bağlı bir çox məsələni hər kəse danışa bilər. Özünə inam problemləri bəzən təsdiq üçün güclü ehtiyaca səbəb ola bilər ki, bu da həddən artıq paylaşma səbəb ola bilər.

Hiss etmə ehtiyacı: İnsan sosial varlıqdır. Fərdi xüsusiyyətlərlə mövcudluğun tarazlı tərəqqisi və sosial qrup və ya bir neçə sosial qrupların üzvü olmaq sağlam psixologiyanın göstəricisidir. Sosiallığı fərdi varlığını alt-üst edən biri özünü təhlükəsiz və bir qrupa aid hiss etmək üçün xüsusilə sosial mediada paylaşım edə bilər.

Stressin öhdəsindən gəlmək: Hər hansı bir məsələdə əsəbiləşən biri, stressin öhdəsindən gəlmək üçün xüsusilə onu əsəbiləşdirən mövzu və ya şəxs haqqında həddindən artıq paylaşmağa meyilli ola bilər.

Travma ilə mübarizə aparmağa çalışmaq: "Trauma" yara mənasını verən yunan sözüdür və demək olar ki, bütün həyatı formalaşdırmaqda təsirli bir elementdir. Travma hansısa hadisə nəticəsində baş

verənlərlə məhdudlaşdığınız zaman baş verir. Bu hadisə zahirən sadə bir məzəmmət və ya şiddətli təcavüz ola bilər. Hadisənin ciddiliyi kənardan baxanda heç bir əhəmiyyət kəsb etmir. Önemli olan insanın daxilində açılan yaradır. Travmanın öhdəsindən gəlmək üçün bəzən insanlar yaşadıkları çətinliklər və məhdudiyyətlər haqqında çox danışmağa meyilli ola bilərlər. Virtual paylaşım məkanının azadlığı: Şəxsi məlumatı üz-üzə açıqlamaqdansa, ekran arxasından paylaşmaq, etdiyiniz işin etik olub-olmadığını nəzərə almaq ehtiyacını əhəmiyyətli dərəcədə azaldır və həddən artıq paylaşma səbəb ola bilər.

Həddindən artıq paylaşım xəstəlikdirmi?

Həddindən artıq paylaşım həmişə ruhi xəstəliyin əlaməti olmasa da, müəyyən pozğunluqların və bu pozğunluqların xəstələrdə yaratdığı simptomların əlaməti ola bilər. Məsələn, bipolyar pozğunluqdan və ya sərhəd şəxsiyyət pozğunluğundan əziyyət çəkənlər öz emosiyalarını və impulslarını idarə etməkdə çətinlik çəkə bilər və nəticəni nəzərə almadan impulsiv hərəkət etmələrinə və şəxsi məlumatları paylaşmalarına səbəb ola bilər. Narsisistik şəxsiyyət pozğunluğu kimi şərtlərin əlaməti olaraq insanlar bəzən başqalarının diqqətini cəlb etmək və ya onların razılığını qazanmaq üçün şəxsi məlumatları açıqlamaq məcburiyyətində qala bilərlər. Travmalardan əziyyət çəkən və ya sui-istifadəyə məruz qalan insanlar sərhədləri müəyyən etməkdə çətinlik çəkə bilər və bununla mübarizə mexanizmi kimi şəxsi məlumatları həddən artıq paylaşa bilərlər.

Paylaşım bəzi problemlər üçün sağlam mübarizə strategiyası ola bilər, müvafiq sərhədlər təyin etmək və lazım gəldikdə ixtisaslı mütəxəssislərdən dəstək axtarmaq çox vacibdir. Nəticə olaraq, həddən artıq paylaşımın özü həmişə psixi sağlamlıq probleminin əlaməti olmasa da, davranışın səbəblərindən xəbərdar olmaq və lazım olduqda müalicə axtarmaq çox vacibdir.

Həddindən artıq paylaşımı necə azaltmaq olar?

Həddindən artıq paylaşımı azaltmaq üçün ilk növbədə əsas səbəbləri təhlil etmək vacibdir. Kök səbəblərinizi müəyyən etməklə siz bəzi ehtiyat tədbirləri görə və sadə təcrübələrlə həddən artıq paylaşımı azalda bilərsiniz.

Problemi həll etməyə çalışmaq: Həddindən artıq paylaşma ilə bağlı ən balanslaşdırıcı müdaxilə probleminizi tapmaq və bunun üçün həllər tapmaq ola bilər.

Suallar: Sosiallaşmaq adı ilə həddən artıq paylaşım burulğanına sürüklədiyinizi başa düşsəniz, söhbəti inkişaf etdirmək üçün çox şey söyləmək əvəzinə qarşı tərəfə suallar verməyə cəhd edə bilərsiniz.

Çıxışdan əvvəl nəfəs fasiləsi: Hər hansı bir platformada danışmağa və ya paylaşmağa başlamazdan əvvəl bir neçə dəfə dərin nəfəs alın və soruşun: "Mənim paylaşacağım şey qarşı tərəf üçün uyğun, maraqlı və ya faydalıdır?" kimi suallar verə bilərsiniz. Sosial media pəhrizi: Sosial media həddən artıq paylaşma üçün ən vacib sahələrdən biridir, buna görə də zaman-zaman sosial mediadan uzaq olmaq, özünüzü dinləmək üçün yaxşı bir yer təmin edə bilər.

Həddindən artıq paylaşma haqqında tez-tez verilən suallar

Həddindən artıq paylaşımı necə dayandırmaq olar?

Həddindən artıq paylaşım vərdişindən imtina etmək vaxt və səy tələb edir. Hər şeydən əvvəl, paylaşılan mövzunun arxasındakı hissələrinizi, düşüncələrinizi və impulslarınızı bilmək yaxşı bir ilk addım ola bilər. Daha sonra həddən artıq paylaşım riski olan hallarda bir neçə dəqiqə dayanmaq, aktiv dinləmə rejiminə keçmək və paylaşma limitləri haqqında oxumaq dəstəkləyici təkliflər kimi qəbul edilə bilər.

Ayşən Vəli

Müstəqilliyə gedən yol

20 Yanvar hadisəsi milli məfkurənin inkişafına təkan vermiş hadisədir. 20 Yanvar Azərbaycan tarixində təkə faciə deyil, Azərbaycanın istiqlal yolunun ilk zirvəsi, milli məfkurəmizin azadlıq istəyinin oyanış günüdür. Bu, uzun illər sovet imperiyasının əsarətində yaşayan xalqın azadlıq səsinə ucaldığı, öz suverenliyi uğrunda cəsarət nümayiş etdirdiyi şərəfli bir tarixdir.

20 Yanvar cinayəti Azərbaycan xalqının iradəsini və bütövlüyünü qıra bilmədi. Azərbaycan SSR kommunist rəhbərliyinin xəyanətkar siyasəti nəticəsində törədilmiş ağır cinayət azadlıqsevər Azərbaycan xalqının iradəsini qıra bilməmiş, onu daha da qəzəbləndirmişdir. Xalqın Sovet İttifaqı Kommunist Partiyasına və mövcud rejimə qarşı nifrəti son həddə çatmış, Kommunist Partiyasının üzvləri kütləvi şəkildə partiya biletlərini ataraq onun sıralarını tərk etmişlər.

70 il imperiya dövründə yaşayan Azərbaycan xalqına qarşı keçmiş sovet dövlətinin hərbi maşınının həyata keçirdiyi hərbi təcavüz insanlığa qarşı törədilmiş ən ağır cinayətlərdən biri kimi qiymətini almış oldu. Bu, uzun illər sovet imperiyasının əsarətində yaşayan xalqın azadlıq səsinə ucaldığı, öz suverenliyi uğrunda cəsarət nümayiş etdirdiyi şərəfli tarixdir.

1987-ci ilin sonlarında yenidən ortaya atılmış qondarma Dağlıq Qarabağ problemi Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün pozulmasına, torpaqlarımızın işğalına, Ermənistanda və Dağlıq Qarabağda yaşayan yüz minlərlə azərbaycanlının öz doğma yurdlarından qovulmasına yönəlmişdi. Keçmiş Sovet İttifaqının iki respublikası arasında başlanan bu münaqişə XIX–XX yüzilliklərdə ermənilərin Azərbaycan torpaqlarında ardıcıl məskunlaşdırılması, habelə xalqımıza qarşı məqsədyönlü şəkildə aparılmış etnik təmizləmə və soyqırımı siyasətinin növbəti mərhələsi idi.

Milli azadlıq və ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizəyə qalxmış dinc əhaliyə silahlı təcavüz nəticəsində günahsız insanların qətlə yetirilməsi və yaralanması totalitar sovet rejiminin süqutu ərəfəsində onun cinayətkar mahiyyətini bütün dünyaya bir daha nümayiş etdirdi. Həmin dövrün tarixinə nəzər salsaq görərik ki, 1990-cı ilin yanvar ayında M.Qorbaçov başda olmaqla sovet imperiyasının rəhbərliyi Bakıda vəziyyətin gərginləşməsinə və hakimiyyətin təhlükədə olduğunu bəhanə edərək qoşunun yeridilməsi üçün müxtəlif əsassız məlumatlar yayırdı. Guya Bakıya qoşun hərbi qulluqçuların ailələrini qorumaq, hakimiyyətin zorakılıqla ələ keçirilməsinin qarşısını almaq üçün yeridilmişdi. Əslində isə bu, tamamilə saxta bir təzis idi. 1990-cı il yanvarın 19-da M.Qorbaçov SSRİ Konstitusiyasının 119-cu, Azərbaycan SSR Konstitusiyasının 71-ci maddələrini kobud şəkildə pozaraq, yanvarın 20-dən Bakıda fəvqəladə vəziyyət elan edilməsi haqqında fərman imzaladı. Lakin əhalinin bundan məlumatsız qalması üçün SSRİ DTK-nın "Alfa" qrupu tərəfindən yanvarın 19-da saat 19.27-də Azərbaycan televiziyasının enerji bloku partladıldı, respublikada televiziya verilişləri dayandırıldı. Gecə isə qoşun fəv-

qələdə vəziyyət elan edilməsindən xəbərsiz olan şəhərə daxil oldu və dinc əhaliyə amansız divan tutuldu.

AZƏRBAYCAN XALQINA QARŞI HƏRBİ TƏCƏVÜZ

Yanvarın 20-də öldürülənlər sırasında 6-sı rus, 3-ü yəhudi, 3-ü tatar idi. Baş verən hadisələr 1948-ci ilin Ümumdünya İnsan Hüquqları Bəyannaməsi, 1966-cı ilin Mülki və Siyasi Hüquqlar haqqında Beynəlxalq Aktı, 1966-cı ilin İqtisadi, Sosial və Mədəni Hüquqlar Haqqında Aktı və 1975-ci ilin Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Müşavirəsinin Helsinki Yekun Aktı, ATƏM-in 1989-cu il Vyana görüşünün son qərarı, hərbi əməliyyatların aparılmasını tənzimləyən qüvvədə olan müqavilələr, əsasən də 1980-ci ilin döyüş zamanı yüngül fırlanan və yayılan güllələrin istifadə edilməməsi Bəyannaməsi də buraya daxil olmaqla qüvvədə olan bütün insan hüquqlarına əsa-

milli mövqeyini nümayiş etdirdi.

1990-cı il noyabrın 20-də Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sessiyasında Ümummilli Lider Heydər Əliyev Yanvar faciəsini Azərbaycan xalqının suveren hüquqlarına qəsd kimi qiymətləndirdi: "Mən belə hesab edirəm ki, 19-20 yanvarda baş vermiş bu faciə həm Sovet İttifaqının siyasi rəhbərliyinin, şəxsən Qorbaçovun böyük günahının nəticəsidir, onun diktator-

luq meyillərindən əmələ gəlmiş bir haldır və eyni zamanda, Azərbaycan rəhbərlərinin xalqa xəyanəti və cinayətinin nəticəsidir... Bu, Azərbaycan xalqına qarşı göstərilən hərbi təcavüzdür, təhqirdir, Azərbaycan xalqının qarşısında cinayətdir".

20 YANVAR FACİƏSİNƏ DÖVLƏT SƏVIYYƏSİNDƏ SİYASİ-HÜQUQİ QIYMƏT VERİLDİ

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin yenicən hakimiyyətə qayıdırsa Azərbaycanı müstəqil dövlətçilik ideyalarının bərqərar olmasına şərait yaratdı. Bundan sonra, 1990-cı ilin qanlı Yanvar faciəsinə dövlət səviyyəsində tam siyasi-hüquqi qiymət verildi. "20 Yanvar faciəsinin 4-cü ildönümünün keçirilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1994-cü il 5 yanvar tarixli Fərmanında deyilir: "Xalqımızın tarixinə Qanlı Yanvar faciəsi kimi daxil olmuş 1990-cı ilin yanvarın 20-də Azərbaycan öz azadlığı və müstəqilliyi uğrunda ilk şəhidlərini vermişdir. Tarixin yaddaşına qanla yazılmış həmin gündən bizi 4 illik zaman məsafəsi ayırırdı. Təəssüf ki, 4 il ərzində 20 Yanvar hadisələrinə dövlət səviyyəsində lazımi siyasi-hüquqi qiymət verilməmişdir". Fərmanda Milli Məclisə 20 Yanvar hadisələrinə tam siyasi-hüquqi qiymətin verilməsi, bu məqsədlə parlamentin xüsusi sessiyasının keçirilməsi məsələsinə baxılması tövsiyə edilirdi. Milli Məclisdə müzakirələrin yekunu olaraq 1994-cü il martın 29-da qəbul edilən qərarla, nəhayət ki, 1990-cı ilin qanlı 20 Yanvar faciəsinə dövlət səviyyəsində tam siyasi-hüquqi qiymət verildi.

Artıq həmin hadisədən 35 il ötür. 1990-cı ilin 20 Yanvar hadisələri zamanı Azərbaycan xalqı öz azadlığı və müstəqilliyi uğrunda çox sayda şəhid verdi. Prezident

İlham Əliyevin dediyi kimi, "Azərbaycan bu mübariz oğul və qızlarının şücaətini daim yüksək qiymətləndirir, onların ruhuna ehtiram göstərir, xatirəsini hər zaman uca tutur".

Azərbaycan dövləti və xalqı öz şəhidlərini unutmur. 20 Yanvar hadisələrinin nəticəsində şəhid olmuş ailələrin sosial vəziyyəti daim dövlətin diqqət mərkəzindədir. Ulu Öndər Heydər Əliyevin Fərmanı ilə "20 Yanvar Şəhidi" fəxri adı təsis edilib. Prezident İlham Əliyevin uğurlu sosial siyasəti nəticəsində 20 Yanvar hadisələri ilə əlaqədar əlilliyi olan şəxslər və şəhid ailələri üçün etibarlı sosial müdafiə sistemi formalaşmışdır. Ulu öndərimiz Heydər Əliyevin yolunu uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyev şəhidlərin xatirəsinin uca tutulmasına, şəhid ailələrinin sosial məsələlərinin yoluna qoyulmasına xüsusi diqqət göstərir, hər il yanvarın 20-də Şəhidlər Xiyabanını ziyarət edərək "Əbədi məşəl" abidə kompleksinin önünə əkilil qoyur.

XALQIMIZ AZADLIQ ARZUSUNA QOVUŞUB

Ovaxtkı SSRİ rəhbərliyinin əmri ilə icra olunmuş insanlıq əleyhinə cinayət nəticəsində BMT-nin Nizamnaməsi, beynəlxalq hüququn ümumtanınmış norma və prinsipləri, o cümlədən keçmiş Sovet İttifaqının iştirakçısı olduğu beynəlxalq müqavilələrin tələbləri kobud şəkildə pozulmuş və insan hüquqları ciddi şəkildə tapdalanıb.

Beynəlxalq təşkilatlara və dünya ictimaiyyətinə dəfələrlə müraciətlər edilməsinə baxmayaraq, insanlıq əleyhinə törədilmiş bu cinayətə hələ də hüquqi qiymət verilməmiş, həmin qanlı cinayəti törətmiş şəxslər məsuliyyətdən kənar qalıblar.

20 Yanvar hadisələrinin xalqın tarixi yaddaşında həkk olunmasında mədəniyyətin rolu danılmazdır. Əməkdar rəssam Arif Ələsgərovun "20 Yanvar" tablosu, rəssam Bayram Qasımخانlının "Faciələrimiz" (triptix), Mikayıl Abdullayevin "Nakamların dəfni", Rəsim Babayevin "Təcavüz", Arif Hüseynovun "Qara tağlı natürmort", Arif Ələsgərovun "20 Yanvar", İsmayıl İsmayılovun "Haqq tərəzisi", Oqtay Quliyevin "Matəm", Bayram Qasımخانlının "Faciələrimiz" rəsmləri həsr olunub. Vəlif Adıgözəlovun Fikrət Qocanın sözlərinə bəstələdiyi "Bir şərqi de", Hacı Xanməmmədovun "Əlimdə sazım aqlar", Oqtay Rəcəbovun Məmməd İsmayılın sözlərinə bəstələdiyi "Qana dönen qərəfillər", Emin Sabitoğlunun Bəxtiyar Vahabzadənin sözlərinə bəstələdiyi "Şəhidlər ağısı", Mehriban Əhmədovanın Məmməd Arazın sözlərinə yazdığı "Ana millət, ata millət, aqlama", Sərdar Fərəcovun "Matəm harayları" simfonik lövhəsini, Arif Mirzəyevin "Yanvar passionları" matəm messasını, Oqtay Rəcəbovun "Çingiz" oratoriyasını qeyd etmək olar. Azərbaycan kinematoqrafında 20 Yanvar hadisəsinə "Qanlı Yanvar", "Boz qurdun harayı", "Azadlığa gedən yollar", "Bakıda insan ovu", "Şəhidlər və qazilər", "Qanlı Bakı", "Matəm" filmləri ithaf olunub. Hadisədən sonra Bəxtiyar Vahabzadə, Məmməd Aslan, Qabil, Xəlil Rza, Fikrət Qoca və başqalarının elegiyaları, etiraz ruhlu şeirləri yazılmışdır.

Qəhrəman şəhidlərimizin fədakarlığı nəticəsində xalqımız azadlıq arzusuna qovuşub. Həmin qırğın zamanı ümummilli mənafehlərin müdafiəsi naminə canlarından keçmiş və şəhidlik zirvəsinə ucalmış Vətən övladları misilsiz fədakarlıqları ilə xalqımızın qəhrəmanlıq salnaməsinə yeni parlaq səhifə yazdılar.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Evinizdə istifadə etdikdən sonra yarıdan çoxu qalan dərman şüşələri, qutuları var? Əgər 3 günlük müalicə kursu üçün 15 günlük dərman almağa məcbur olmusunuzsa, yəqin ki, var. Çünki apteklərdə milliqramı az olan, içində az həb olan dərman şüşəsi olmur, əksər dərmanların qablaşdırılması böyük və lazım olduğundan çox olur. 3 günlük müalicə kursu bitdikdən sonra dərman lazım olmur, amma baha qiymətə aldığımız üçün atmaq istəmirik. Bəs neyləməli?

Aptekdə dərman, xəstədə can qalmadı

*3 günlük müalicə üçün
15 günlük dərman təyin edilir*

Qalan dərmanları nə etmək olar?

Dünyanın ən böyük gəlir sektorlarından biri olan dərman istehsalı həyata keçirdiyi satış taktikalari, həkimlər və eczacılar üzərində təsir gücü, mediadan aldığı dəstək və beynəlxalq qurumlarla işbirliyi insanlara hər gün bir az da çox zərər verir.

Hər il öncəkindən daha çox xəstəlik yayılır, hər gün başqa bir xəstəliyin yaranması barədə xəbərlər oxuyuruq. Quş və donuz qripləri, hepatitlər, digər infeksiyon xəstəlikləri xofu hamımızda qorxu yaratmışdı, hələ Covid-19 beləsindən sonra kiçik bir qrip yoluxması bizi dərhal həkimə qaçmağa sövq edir. Həkim dərmanı yazır, 3 ya 5 gün istifadə etməyi məsləhət görür, amma gəlin görək biz hansı aptekdə 3-5 günlük istifadə üçün yetərli olan dərman tapa bilərik?

Aldığımız dərmanların əksəriyyəti mini-

çoxunun dərman firmaları və apteklərlə işbirliyi quraraq pasiyentə resept yazdığı isə hamımıza məlumdur. Məlumat üçün qeyd edək ki, ölkəmizdə vahid resept blanklarının təsdiqlənməsi əsasən həkim - aptek - eczacı şirkətləri münasibətlərində yarana biləcək hər hansı bir neqativ halların aradan qaldırılmasına yönəlmişdi. Daha açıq desək, bu addım həkimlərin dərman firmaları ilə razılaşdırılmış şəkildə dərman yazması hallarının qarşısını almaq məqsədi güdüdü.

Çünki əksər həkimlər xüsusi dərman şirkətlərin hazırladığı resept blanklarından istifadə edirlər ki, bununla da həm dərman firması, həm də həkim gəlir əldə edir. Həkimlər 2 nüsxəli blanka resept yazanda reseptin bir nüsxəsi ikinci blanka həkk olunur. Beləcə blankın biri xəstəyə verir, surətini isə əvvəlcədən anlaşıdığı firmaya təqdim etməklə, satılan dərmandan müəyyən faiz əldə edir.

Həkimlər: "Axı biz nə edə bilərik?"

Həkim Sülhiyyə Mürsəlova deyir ki, bu məsələdə həkimlik heç nə yoxdur: "Axı mən dərman şirkətinə deyə bilmərəm ki, sən niyə 3 günlük istifadə üçün nəzərdə tutulmuş dərman istehsal eləmirsən? Mən də istədim pasiyentim zərərə düşməsin, neçə günlük müalicə yazırıqsa ona uyğun miqdarda dərman alsın ki, qalanı atılmasın. Düzdü, elə dərmanlar var ki, dəne ilə almaq olur, amma beləsi çox az olur, əksər dərmanlar ağızbağlı halda satılır, içindən yarısını sata bilərlər".

Başqa bir həkim həmsöhbətimiz Xanlar

rəti altındadır. Daha türkçəçarələrdən, təbii müalicə vasitələrindən istifadə yoxdur, dolayısı ilə də ucuz dərman reseptlərə yazılır. Siz hansı həkimin reseptə qrip üçün itburnu, cökə çayı yazdığını görmüsünüz? Yaxud antibiotik müalicəsi lazım olanda ənənəvi variantını yazan həkim? Əlbəttə ki, yox.

Məsələn, aspirin həbinin 10 ədədlik bağlaması cəmi 20 qəpikdir, qrip və qızdırma əleyhinə təsiri güclüdür, amma siz indiyədək bir həkimin reseptə ənənəvi aspirin yazdığını şahidi olmusunuz? Ola bilməzsiniz, çünki faizə işləyən həkimlər aspirindən faiz əldə edə bilmir. Bunun üçün bu dərmanın firma alternativləri var, 5-8 manat civarında təklif edilir. Yeni müalicə üsulları dərman firmalarının manafeyinə uyğunlaşdırılır. Bu vəziyyət dərman istifadəsinin artmasına, hər il milyardlarla dollarlıq lazımsız dərmanların alınmasına və itkisinə səbəb olur.

Yalancı epidemiya xəbəri ilə dərman bazarı çiçəklənir

Dərman firmaları mümkün olduğu qədər daha çox dərman satmaq üçün hər yola əl atır, hər vasitəni sınayır. Gizli deyil ki, bu firmaların insan sağlamlığı üçün təhlükəli bir şəbəkəyə çevrilməsində bəzi həkimlərin və

eczacıların da payı var. Firmaların onlara təklif etdiyi faiz qarşılığında həkimdən şəfa gözləyən pasiyendə həm maddi, həm də fiziki zərbə vuran bu "həkimlər" yeri gəldi, gəlmədi lazımsız dərmanları reseptə sıralayır. Daha açıq ifadə etsək, həkimlər xəstələrə tibbin göstərdiyi kimi deyil, firmaların istədiyi kimi yanaşırlar.

Bir çox həkim bilir, amma bir çoxu da bilmir ki, dərman firmalarının xəstələri dərmandan asılı vəziyyətə salması və mümkünse ömür boyu eyni dərmanı istifadə etməsi məhz həkimin resepti ilə həyata keçirilir. Beynəlxalq oyunlar, ikili siyasət planı yürüdən gizli qüvvələr bütün dünya səviyyəsində yoluxucu xəstəliklər yaymaq üçün dərman satışlarını maksimuma çatdırmaq kimi bir öhdəlik götürüblər. Çünki bu vasitə ilə dərman sektoru "çiçəklənir". Böyük epidemiya planları ilə insanları qorxuya salan, media təbliğatı və Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı vasitəsi ilə qısa müddətdə dünyanın hər yerində yüz milyonlarla doza peyvənd satır və milyardlarla dollarlıq gəlir götürülür.

Vahid dərman resepti niyə işə yaramadı?

Elə Azərbaycanda da həkimlərin bir

Hüseynov isə deyir ki, firma faizləri üçün dərman çox yazılır: "Axı resept yazdığımız, imza atdığımız o müalicə üçün biz məsuliyyət daşıyıyıq, təmiz, təhlükəsiz dərman olmasa məsləhət görmərik. Amma neyləyək ki, qablaşdırma bizlik deyil, firma bir siropu 200 milliqramlıq şüşədə qablaşdırırsa biz ona qarışa bilmərik. Amma siropları ağız açıdıqdan 6 ay sonra təkrar istifadə etmək olar, sərinc və qaranlıq yerdə saxlanarsa, bu, mümkündür, evin bir tərəfinə atılaraq qeyri-normal şəraitdə saxlanıbsa təbii ki, müəyyən müddətdən sonra qəbul edildikdə zəhərlənmələrə səbəb ola bilər".

Lalə Mehralı

Avropa ilə, yoxsa Avropasız: Gürcüstan YOL AYRICINDA

Yeni il bayramları arxada qaldı və Gürcüstanın siyasi müxalifəti də ən azı minimal etiraz impulsunu saxlamaq üçün əlindən gələni etdi. Hətta müxalifət Yeni il bayramlarında da parlament qarşısında etirazçılara fəal dəstək verdi. Məsələ burasındadır ki, etirazçıların sayının az olması, bununla belə siyasi mübarizə üçün onların hər gün parlamentin yanında yığılması və heç olmasa axşam saatlarında mərkəzi yolu bağlaması özlüyündə məsələnin dolayısı ilə də olsa, nə yerdə olduğunu ortaya qoymuş olur.

Hökumət rəsmilərinə qarşı müəyyən sanksiyaların davam etdiriləcəyinə ümid edənlər özlərini aldadırlar

"Gürcü arzusu"nun rusiyayönlü adlanan hökuməti ilə gürcü xalqının "mübarizəsini" mümkün qədər təbliğ etmək məsələsinin ön planda olduğu ortaya çıxır. Təbliğin daxili istehlak üçün deyil, xaric üçün lazım olduğu

Bilirik ki, qonşu ölkənin strateji tərəfdaşları nəticələrdən narazı idilər və bütün mümkün vasitələrlə hakimiyyət dəyişikliyinə ümid edirdilər. Məsələ burasındadır ki, müxalifətin seçkilərdə uduzduğu da bir reallıqdır. Parlamenti güc yolu ilə ələ keçirmək cəhdlərinin də təhlükəsizlik orqanlarının nümayəndələri tərəfindən yatırıldığı göz önündə oldu. Üstəlik, bəziləri dövlət qurumlarında kütləvi tətillərə və ölkənin fəaliyyətinin iflic vəziyyətinə düşəcəyinə ümid edirdilər, amma burada da məlum oldu ki, "əksəriyyət" bu cür "hərəkətlərə" hazır deyilmiş. İndi müxalifətin yeganə ümidi odur ki, Avropa guya hökumət rəsmilərinə qarşı müəyyən sanksiyaları davam etdirəcək və bununla da guya siyasətlərini dəyişməyə onları məcbur edəcək. Amma buna ümid edənlər də özlərini aldadırlar, çünki belə bir ssenari qətiyyətlə reallığa uyğun görünmür.

Müxalifət nə qədər çabalasa da seçkilərdə qalib gəlmədiyi təkzib edilən deyil

"Gürcü arzusu" öz yolunu təyin etdi, seçdi və elə həmin yolla getməyi də doğru hesab edir. Hansısa təsirlərin heç bir halda

dir. Xüsusən də Qərbin göstərişlərinə əməl edilərsə, bu o deməkdir ki, guya "sağ" tərəfdərlər, əks halda isə avtomatik olaraq belə çıxır ki, Kremlin siyasətinin tərəfdarı sayılırlar. Reallıqda bu tənzimləməni Gürcüstan əhalisinin mütləq əksəriyyəti, hətta müxalifət tərəfdarları belə bölüşmür. Gürcüstan cəmiyyəti çox güman ki, müxalifətin mübarizəsini "Avropa ilə" və ya "Avropasız" formatında "görür", daha doğrusu, qəbul edir. Yəni, ya "Avropa ilə", ya da "Avropasız" kimi başa düşür. Amma istənilən halda, bu hələ nə isə demək deyil və belə görünür ki, ölkə hələ də yol astanasındadır...

Gürcüstandakı siyasi mübarizənin bu cür təqdimatı Qərb nomenklaturasında "yaxşı" səslənir

"Avropa ilə" mövqeyini "Gürcü arzusu" Avropa ittifaqına "ləyaqətlə" inteqrasiya formulu kimi, yeni ölkənin milli maraqlarını, eləcə də "qırmızı xətləri" nəzərə alaraq for-

çün inteqrasiyanın özü həyati məqsəddir və ona görə də strateji itaət ən "sürətli" yol sayılır. Bu yol isə Gürcüstanda hansı seçkilərin legitim, hansının qeyri-qanuni olduğuna qərar vermək kimi Qərbə imkan, hətta şans verir.

Ona görə də əminliklə deyə bilirik ki, Gürcüstan yol ayrıcındadır. Məhz "Avropaya ilə" və ya "Avropasız" prinsipi ilə hələ də fikir müxtəlifliyi davam edir. "Gürcü arzusu"nun ölkəni Moskva və ya Pekinin orbitinə çıxarması ilə bağlı ehyamlar sadəcə olaraq siyasi sifarişin bir hissəsidir və yenə də daxili "məsələlər" deyil, xarici "məsələlər" üçün lazımlı görünür. Məsələ burasındadır ki, ölkə daxilində hamı yaxşı başa düşür ki, Tbilisi nə Rusiyanın, nə də Çinin "kuklasına" çevrilməyəcək, çünki hakimiyyətin özündən belə heç bir "tələb" və ya "istək" də yoxdur. "Gürcü Arzusu"nun özü Avropanın "parlaq" gələcəyinə nail olmağa çalışır. Lakin Gürcüstandakı siyasi

bəlli olur. Məhz Qərb nomenklaturası üçün etirazçılar hər gün ayaq üstə duraraq, ümid edirlər ki, bu yolla onlar hökumətə təzyiqləri davam etdirmək və bəlkə də növbədən kənar parlament seçkilərinə nail olmaq üçün Avropanın müxtəlif şəhərlərində olan öz tərəfdarlarına əsas verə biləcəklər. Onların fikrincə, siyasi məhbusların azad edilməsi məsələsi də nəyə isə "təkan" verə bilər. Əslində, nə müxalifətin, nə də yerli "elitar" QHT-lərin nümayəndələrinin parlament seçkilərinin nəticələrini tanımaq istəməməsinin yeganə səbəbi Qərb bürokratiyasının əksəriyyətinin mübarizəyə yaşıl işıq yandırmasıdır və bunu bizim bildiyimiz kimi, eləcə də həmin ölkənin müxalifəti də yaxşı bilir, hətta "nəzərə" də alır. Əslində, hay-küy salmalarının da əsas məğzi elə buna görədir.

nəzərə alınacağı barədə fikirləşmək belə istəmir. Müxalifət də öz növbəsində bütünlüklə səsvərmə prosesinə birbaşa təsirin əhəmiyyətsiz olduğu ortaya çıxandan sonra Qərbə, eləcə də fəal, radikal düşüncəli qərbyönlü azlığa meyl etməyi qərarlaşdırdı. Daha "mötədil", "balanslı" və "sakit" çoxluqdan fərqli olaraq, bu azlıq sosial şəbəkələrdə "şəkil yaratmağa", yolları bağlamağa qadir olduğunu göstərməyə çalışmasının da müxalifət üçün xarakterik olduğu ortaya çıxdı. Amma bununla belə nə qədər çabalasa da seçkilərdə qalib gəlmədiyi təkzib edilən deyil. Bu "azlığın" əldə etdiyi yeganə şey, şübhəsiz ki, Gürcüstanın daxili mübarizəsinə öz siyasi və ideoloji prizmasından yanaşan Qərb siyasətçilərinin, ekspertlərinin və "alimlərinin", başbilenlərinin dəstəyi-

malaşdırmağı məqbul sayır. Ənənələrin gözənilməsi və anti-Rusiya ritorikasının olmasını qəbul etməmək düşünülür. "Avropasız" anlayışı isə "elitar" QHT-nin nümayəndələri tərəfindən formalaşdırılıb. Məsələn, parlament komitələrindən birinin iclasında çıxışı zamanı QHT nümayəndəsi Burcanadze bəyan edib ki, Qərbə inteqrasiya naminə ölkə ondan tələb olunan hər şeyi etməlidir, hətta "bir ayaq üstündə durmalıdır". Nəticə etibarilə, "Gürcü Arzusu"nun hədəf aldığı gürcü seçicilərinin əksəriyyəti üçün strateji tərəfdaşlıq "Avropa ilə" və direktivlərin həyata keçirilməsini nəzərdə tutmaqla, hakimiyyətin legitimləşdirilməsinin məsələlərini Qərb deyil, əhalinin həll edəcəyi düşünülür. Bir zamanlar "məşəviklər" kimi həmin o azlıq ifadəsinə verənlər

mübarizənin bu cür təqdimatı Qərb nomenklaturasında və böhran, eləcə də geosiyasi qarşıdurma fonunda bu cür əsassız bəyanatlara sevinən əhali arasında "yaxşı" səslənir.

Hələlik "Gürcü arzusu" hakimiyyətin "cilovunu" möhkəm saxlayır və heç bir zəiflik nümayiş etdirmir. Müxalifət isə parçalanıb və "apolitik" etirazları və yerli qeyri-hökumət təşkilatlarının "ekranı" arxasında gizlənib. Amma gec-tez o, açıqlığa çıxıb gürcü seçicisinə strateji tərəfdaşlarla münasibətlərdə özünü niyə əlverişsiz vəziyyətə salmalı olduğunu izah etməyə məcbur olacaq. Hələlik isə yol ayrıcında olan Gürcüstanda "qərarlaşma" müəmmalı olaraq qalır...

İnam Hacıyev

Müxtəlif sivilizasiyaların, təriqətlərin qovuşduğu məkanda yerləşən, irqindən, milliyyətindən asılı olmayaraq ölkəmizdə yaşayan bütün vətəndaşların doğma yurd kimi sevdiyi Azərbaycanda əsrlərdən bəri formalaşan milli-mədəni rəngarənglik mühiti qorunur, qiymətli sərvət kimi nəsildən-nəslə ötürülür. Azərbaycanın dünyada multikulturalizm və tolerantlıq məkanı kimi tanınması təsadüfi deyil.

«Multikulturalizm İli» elan olunması ölkəmizdə mədəniyyətlərarası dialoqun formalaşmasını şərtləndirən əsas amillərdəndir. Azərbaycanın coğrafi baxımdan qərarlaşdığı məkanda Şərqlə Qərbin qovşağında yerləşməsi dünya birliyinin ölkəmizə marağını artırır. BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının VII Qlobal Forumunun Azərbaycanda keçirilməsi ölkədə multikultural və tolerant mühitin olmasının göstəricisi idi. Multikulturalizmin bu formada geniş təsbit və tətbiq olunması respublikamızdan dünyaya birlik, bərabərlik töhfəsidir.

COP29 konfransı çərçivəsində Dini Liderlərin Qlobal Bakı Sammitinin keçirilməsi, tədbirdə 30-a yaxın dini mərkəzlərin başçıları-patriarxların, Vatikan və Əl-Əzhər rəsmilərinin, müxtəlif qitələrin, konfessiyaların təmsil olunması xalqlararası birliyə, planetin gələcəyi naminə həmrəyliyə çağırış kimi dəyərləndirildi. Ötən ilin sonla-

Milli-mədəni rəngarənglik mühiti xalqımızın həyat tərzidir

Mənəvi dəyərlərini milli köklər üzərində qurub inkişaf etdirən xalqımız ulularımızdan miras qalan adət-ənənələrini bəşəri ideyalarla daha da zənginləşdirir. Sevindirici haldır ki, xalqımıza xas olmayan, milli təkəürümüzdə yad dəyərlər məhz ölkə vətəndaşlarının həmrəyliyi, adət-ənənələrimizə sadıqlığı nəticəsində aşılır, şüurlara təsiretmə imkanlarını itirir.

İngilis dilində «çoxlu mədəniyyətlər» mənasında işlədilən multikulturalizm artıq Azərbaycanda həyat tərzinə çevrilib. Bakı Humanitar Forumunun, Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumunun, BMT Sivilizasiyalar Alyansının Qlobal Forumunun, Dünya Dini Liderlərinin Zirvə görüşlərinin keçirildiyi məkanda kimi tanınan Azərbaycandan beynəlxalq ictimaiyyətə ünvanlanan çağırışların bir məqsədi var: Xalqlar və dinlərarası dialoqu möhkəmləndirmək, dini ayrı-seçkiliyə qarşı birgə mübarizə aparmaq, multikultural dəyərləri təbliğ etmək və beləliklə, dünyada gedən müsbət proseslərə töhfə vermək.

Təcrübə də göstərir ki, milli münaqişələrin, irqi-ayrı-seçkiliyin, ksenofobiyanın, islamofobiyanın qarşısı birgə mübarizə ilə alınır. «Çünki biz yaxşı görürük və mətbuatdan da izləyirik ki, dini zəmində, etnik zəmində, məzhəb zəmində bir çox xoşagəlməz hallar - münaqişələr, qarşıdurmalar, müharibələr, qardaş qanının axıdılması baş verir. Əfsuslar olsun ki, bəzi hallarda psevdodini şüurlar altında cinayətlər törədilir. Biz bu istiqamətdə öz səylərimizi birləşdirməliyik» sözləri ilə multikultural dəyərlərin əsasını təşkil edən birlik və həmrəyliyə çox böyük dəyər verən Prezident

Prezident İlham Əliyevin «Azərbaycanda dini qurumlara maliyyə yardımı göstərilməsi haqqında» Sərəncamı xalqımızın multikultural dəyərlərə və tolerantlığa sadıqlığının ifadəsidir

İlham Əliyevin vurğuladığı kimi, multikulturalizm mədəniyyətlərin və sivilizasiyaların dialoqunun zəruri vasitəsi, alətidir. Çünki multikultural və tolerant dəyərlər ümumbəşəri xarakter daşıyır. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin «Hər bir insan üçün onun

milli mənsubiyyəti onun qürur mənbəyidir. Mən fəxr etmişəm ki, bu gün də fəxr edirəm ki, dirəm ki, Azərbaycanlıyam!» ifadəsi hər bir ləyaqətli ölkə vətəndaşının həyat amalına çevrilib. Prezident İlham Əliyevin Sərəncamı ilə 2016-cı ilin respublikamızda

rında Misirin paytaxtı Qahirə şəhərində inkişaf etməkdə olan səkkiz ölkənin İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının (D-8) XI Sammitində Azərbaycanın yekdilliklə D-8-ə üzv qəbul olunması isə İslam həmrəyliyinə nümunədir.

Bu günlərdə dövlət başçımız İlham Əliyevin imzaladığı «Azərbaycanda dini qurumlara maliyyə yardımı göstərilməsi haqqında» Sərəncama uyğun olaraq 2025-ci il dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş Prezidentin ehtiyat fondundan Azərbaycanda dini qurumlara maliyyə yardımı üçün vəsaitin ayrılması multikulturalizm və tolerantlıq nümunəsidir. Sərəncama müvafiq olaraq Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinə 3,0 milyon, Rus Pravoslav Kilsəsinin Bakı və Azərbaycan Yeparxiyası dini icmasına, Bakı şəhəri Dağ yəhudiləri dini icmasına, Avropa yəhudilərinin Bakı dini icmasına, Sefarad yəhudilərinin Bakı dini icmasına, Katolik Kilsəsinin Apostol Prefekturası dini qurumuna Alban-Udi xristian dini icmasına bərabər, eyni həcmdə 350 min manat maddi yardımın ayrılması multikultural dəyərlərə sadıqlıqdır.

Qeyd olunan Sərəncamda göstərilən həcmdə dini qurumlara maliyyə yardımı göstərilməsinə görə yuxarıda adları çəkilən dini mərkəzlərin başçıları Prezident İlham Əliyevə təşəkkür tolerantlıq nümunəsidir. Maliyyə dəstəyini dinlərarası və konfessiyalararası harmoniyanın inkişafı üçün önəmli addım adlandıran din xadimləri Azərbaycanda bütün dini icmalara göstərilən humanist münasibəti, ölkədəki dini azadlıqların qorunmasına diqqət adlandıraraq yüksək qiymətləndiriblər.

Xuraman İsmayılqızı

Uşaqların tərbiyəsində diqqət yetirilməli məqamlar BUNLARDIR

“Uşaqların tərbiyəsi bütün zamanlarda aktual məsələ olub. İnsanlar həmişə düşünüb ki, cəmiyyətin gələcəyi olan uşaqlar düzgün tərbiyə alsın, sosiallaşsın, pis və neqativ təsirlərdən uzaq olsun deyər yollar və bəzən isə yaxşı pedaqoqlar axtarıblar. Pedaqoq sözü "paydaqoq" sözündən əmələ gəlib yaxşı tərbiyələndirmə deməkdir. Valideynlər isə yaxşı pedaqoqlar axtarıblar ki, uşaqlar gələcəkdə faydalı bir şəxs olsun. Bu baxımdan ilk növbədə uşaqların tərbiyəsi üçün ailə mühiti, psixologiyası sağlam olmalıdır, münaqişəsiz ailə olmalıdır. Ailələr konfliktədən uzaq olmalıdır ki, onlar stressiz, gərgin həyatdan uzaq olsunlar və cəmiyyətdə orta statistik normal şəxs kimi töhfə verə bilsin”. Bu sözləri sosioloq Üzeyir Şəfiyev SİA-ya açıqlamasında deyib.

Onun sözlərinə görə, bağçalar, orta və Ali məktəblərin tərbiyə çağırışları müasir tələblərə cavab verməlidir ki, ikinci evi sağlam mühitdə olsun: “Bundan heç az əhəmiyyət kəsb etməyən kütləvi informasiya vasitələri də sağlam mühitdə fəaliyyət göstərməlidir. Müasir nəslin uşaqları körpəlikdən internet resursları və sosial şəbəkələrlə birbaşa əlaqəli olur. Sosial şəbəkə platformaları ailədən və məktəbdən də güclü təsire malikdir, ona görə də bunlar sağlam olmalıdır. Sosial şəbəkələrdə sarı mətbuata

aid yazıların yayılmasının qarşısını almağa çalışmalıyıq. Sosial şəbəkələrdə süzgəc mexanizmini tətbiq etmək lazımdır ki, uşaqlar üçün dağıdıcı məlumatlar paylaşılmınsın”.

Sosioloq həmçinin qeyd edib ki, ölkə başçımız 2017-ci ildə uşaqların və yeniyetmələrin zərərli məlumatlardan qorunması ilə bağlı mühüm sənədə imza atıb: “Eyni zamanda bu “Media haqqında” qanunda sosial şəbəkə seqmentində nəzərə alınıb. Cinayət Məcəlləsinə ayrıca 147.1 maddəsinə əlavə olundu ki, sosial şəbəkə üzərindən hüquqa zidd paylaşımın qarşısı alınsın. Bütün bu qanunlar o deməkdir ki, sosial media platformaları sağlam olmalıdır ki, uşaqlar da normal mühitdə böyüyə bilsinlər.

Biz cəmiyyətdə sosial anemiyaların azalmasını istəyirikse, ilk növbədə uşaqların tərbiyə mühitini sağlam etməliyik, yəni ailə, məktəb, sosial media mühiti normal olmalıdır. Kütləvi informasiya vasitələrinin kontent təhlilini edərkən görürük ki, kriminal aləmin insanları qəhrəmanlaşdırılır, bu da yolverilməzdir. “Media haqqında” qanuna və jurnalistlərin prinsiplərinə zidd gəlir. Hesab edirəm ki, mətbuat orqanlarının monitorinq aparılması zamanı paylaşım edən, “qəhrəmanları” öne çəkən, onlara yazılar həsr edən belə məqalələr yolverilməzdir. Həmçinin bunlara ölçülər götürülməlidir”.

Bununla yanaşı məsələyə psixoloq Zeynəb Eyyubova da fikirlərini bildirib. Onun sözlərinə görə, müasir dövrdə uşaq

tərbiyəsində ən vacib amillərdən biri onların fərdiliyinə və emosional ehtiyaclarına hörmət etməkdir: “Uşaqların fiziki, psixoloji və sosial inkişafını dəstəkləmək üçün valideynlər və müəllimlər tərbiyə yanaşmalarında yenilikçi və elmi əsaslara söykənən metodlardan istifadə etməlidirlər. Empatiya və hörmət: Uşağın hissələrini anlamaq və onlara hörmətlə yanaşmaq, güclü valideyn-uşaq münasibətlərinin əsasını təşkil edir.

Tənqid və cəza əvəzinə uşağı yaxşı davranışa təşviq etmək və nümunə göstərmək.

Hər bir uşağın unikal olduğunu qəbul edərək, tərbiyəni onun ehtiyaclarına uyğunlaşdırmaq.

Uşağın müsbət davranışlarını mükafatlandıraraq, onları ruhlandırmaq.

Uşağın hissələrini tanımasına və idarə etməsinə kömək etmək.

Uşağın qərarvermə bacarıqlarını inkişaf etdirmək və gündəlik tapşırıqlar üçün məsuliyyət öyrətmək.

Texnologiya uşaqların təhsilində mühüm rol oynasa da, onun istifadəsinə nəzarət edilməlidir. Ekran vaxtını məhdudlaşdırmaq və faydalı tədris resurslarına üstünlük vermək tövsiyə olunur.

• Uşaqlarla keyfiyyətli vaxt keçirmək.
• Tənqid və müqayisədən uzaq duraraq, uşağın fərdi bacarıqlarını inkişaf etdirmək.

Uşaq tərbiyəsində müasir yanaşmalar uşaqların xoşbəxt, balanslı və özünəinamlı fərdlər kimi yetişməsinə şərait yaradır. Valideynlər və tərbiyəçilər bu prinsiplərə əməl edərək daha sağlam cəmiyyətin formalaşmasına töhfə verə bilərlər”.

Keyrənsə Piriyyə

Rusiyaya qarşı sanksiyalarla bağlı genişmiqyaslı strategiya

SİA-nın məlumatına görə, Bloomberg bunu svəziyyətlə tanış olan mənbələrə istinadən yazır.

...Trampın strategiyasına

...Donald Trampın komandası Rusiyaya qarşı sanksiyalar strategiyası hazırlamağa başlayıb.

Bu strategiya İran və Venesuelaya təzyiqlik göstərməklə yanaşı, Rusiya və Ukrayna arasında “yaxın aylarda” razılaşma əldə etməyə kömək etməlidir.

hazırda baxılan iki əsas yanaşma ola bilər. Əgər yeni administrasiya Ukraynada müharibənin başa çatmaq üzrə olduğuna inanırsa, o zaman Rusiya neft istehsalçılarna qarşı bəzi “xoşməramlı jestlər” ola bilər.

Bu, o zaman mümkün olacaq ki, ABŞ bunun sülh sazişinin bağlanmasına kömək edəcəyinə inanır.

İkinci yanaşma, onların

köməyi ilə qərarların qəbuluna təsir göstərməyə çalışmaq üçün sanksiyalar təzyiqini artırmaqdır. Trampın özünün bu variantlardan hansına meyl etdiyi bəlli deyil. Bu planın hazırlanması yeni başlamışdır və ilkin mərhələdədir. Mənbələr son nəticədə bu, “seçilmiş prezidentin özündən asılı olacaq..?”

Strategiya müzakirələrinə Trampın Nazirlər Kabinetinin bəzi namizədləri, onun ilk administrasiyasından bəzi keçmiş məmurlar və bir neçə mühafizəkar beyin mərkəzləri daxildir. Sanksiya siyasətinin yumşaldılması halında söhbət ümumi lisen-

ziyaların verilməsindən və ya Rusiya neftinin qiymət tavanının artırılmasından gedir.

...Mənbələrin bildirdiyinə görə, sərtləşdirilərsə, bu, Çin və Hindistandakı böyük şirkətlər də daxil olmaqla, avropalı yükəndərənələrə və Asiya alıcılarına qarşı neft ticarəti üçün daha sərt ikinci dərəcəli sanksiyaları ehatə edə bilər.

Onlar hesab edirlər ki, Trampın komandası “həyatı vacib Danimarka və Türkiyə keçid məntəqələrində” Rusiya nefti daşıyan tankerlərə qarşı da “daha aqressiv addımlar” ata bilər.

Əli Babayev

Xəzər Strateji Araşdırmalar İnstitutunun (Rusiya) baş direktoru, "Milli müdafiə" jurnalının baş redaktoru İqor Korotçenko "Moskva-Baku" portalına müsahibəsində İrəvan ilə postunu tərk etməkdə olan Amerika administrasiyası arasında imzalanmış Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyası haqqında danışdı. Müsahibəni oxucularımıza təqdim edirik.

Rusiyalı ekspert: "ABŞ-Ermənistan strateji tərəfdaşlıq Xartiyası region ölkələrinə qarşıdır"

- ABŞ-da hakimiyyət dəyişikliyinə bir neçə gün qalmış Ermənistan və ABŞ Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyasını imzaladılar və bununla da ikitərəfli əməkdaşlığın səviyyəsi yüksəldi. Xartiya çox geniş qarşılıqlı əlaqələri əhatə edir, lakin bəlkə də ən diqqət çəkəni odur ki, Amerika mahiyyətə Ermənistan Silahlı Qüvvələrində islahatlar aparır və onu NATO standartlarına uyğunlaşdırır. Sərhəd təhlükəsizliyi ilə bağlı kifayət qədər qeyri-müəyyən ifadələr var, bununla əlaqədar müəyyən bir Amerika missiyası tezliklə respublikaya göndəriləcək. Bunun fonunda, məlum olduğu kimi, Ermənistan hökuməti Aİ-yə üzvlük prosesinin başlanması ilə bağlı qanun layihəsini təsdiqləyib...

- Əvvəla, unutmamaq olmur ki, Co Baydenin hakimiyyətdən gədən administrasiyası ilə Avropa İttifaqı arasında Ermənistanı dəstək ilə bağlı konsensus yavaşlarmaları və qərarlar var idi. Xüsusən də ötən il Brüsseldə Ermənistanın baş naziri Paşinyan, ABŞ dövlət katibi Blinken və Avropa Komissiyasının sədri Ursula fon der Leyenin iştirakı ilə üçtərəfli formatda görüşü çox yaxşı xatırlayırdıq. Bayden administrasiyası dövründə ABŞ Dövlət Departamenti Ermənistanı öz maraqları konturuna çıxarmaq və Rusiya, Azərbaycan və Türkiyəyə qarşı böyük geosiyasi oyunda İrəvana fəal kömək etmək istiqamətində hərəkətlərində çox ardıcıl olub.

Bu baxımdan, tamamilə aydındır ki, imzalanmış Xartiya Ermənistan prizmasından ABŞ-ın yeni administrasiyası qarşısında İrəvanla bağlı məqbul olmayacaq hərəkətlər üçün müəyyən məhdudiyyətlər qoymağa cəhddir, Ermənistan prizmasından o defakto ABŞ-ın Cənubi Qafqazda yeganə strateji tərəfdaşdır. Bu həm də Paşinyan rejiminin, ilk növbədə, Zaqafqaziyada Qərb

maraqlarının dirijoruna çevrilməsi prosesidir. Bu maraqlar, ilk növbədə, Gürcüstanda baş verən hadisələrin timsalında, ABŞ və Avropa İttifaqının parlament seçkilərinə, suverenliyə və konstitusiyaya ən fəal şəkildə müdaxilə etməyə çalışdığı zaman aydın şəkildə gördüyümüz regionda sabitliyi pozmaqdan ibarətdir. Hansı ki, Ukraynaya uyğun bir rəngli inqilab variantı tətbiq edirdi.

Biz çox gözəl başa düşürük ki, bu vəziyyətdə təkə Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan özü və Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyi işləməyib. Bu, həm də konkret qərarlar üçün lobbicilik etmək üçün resurslar, siyasi və maliyyə baxımından kifayət qədər nüfuzla malik olan ABŞ-dakı erməni diasporunun işinin nəticəsidir.

Son günlərdə gördüyümüz hər şey, mövcud dünya nizamına yenidən baxılması kontekstində Ermənistanı ABŞ, Fransa və Avropa İttifaqının regionda təsir dirijoru, bir növ Troya atı kimi diqqətdən yayındırmaq cəhddir. Qərb üçün, həm də, Paşinyanın özü üçün bu, xüsusən də müxalifətin ona ünvanlanan mütəmadi tənqidləri fonunda daxili siyasi mövqelərinin güclənməsidir. Və Miatsumun millətçi ideologiyasını dəstəkləməsi nəticəsində darımağın olmuş erməni cəmiyyətinin hissələri ilə oynamaq cəhddir. Miatsum əvəzinə indi erməni siyasi elitasının Cənubi Qafqazda gələcək oyunlarının davamı kimi Ermənistanla ABŞ arasında strateji tərəfdaşlıq olacaq. Bəli, Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh müqaviləsinin niyə indi yəndək imzalanmadığı tam aydındır: nə ABŞ, nə də Avropa İttifaqı bunda maraqlı deyil.

- Belə çıxır ki, Xartiya ABŞ-ın Ermənistanın siyasi maraqları üçün "zəmin" olması kimi imzalanıb? İndi də bəzi qüvvələr Trampı bu strateji tərəfdaşlıqdan istifadə etməyə sövq edəcək?

- Bəli. Biz, əlbəttə ki, hər şeyin necə nəticələncəyini bilmirik, lakin istənilən halda dövlətlərarası münasibətlərdə, bu halda ABŞ-la Ermənistan arasındakı münasibətlərdə müəyyən davamlılıq nəzərdə tutulur.

Bu Xartiyanın imzalanması Tramp üçün Cənubi Qafqazın prioritet olmayacağı bir şəraitdə yeni realıq formalaşdırmaq cəhddir. Amma bununla yanaşı, nəzərdə tutulur ki, imzalanmış dövlətlərarası sazişlər bu və ya digər dərəcədə Amerikanın yeni hakimiyyət orqanları tərəfindən həyata keçirilməlidir. Bu, həm də Vaşinqtonla İrəvan arasında hərbi əməkdaşlığa- Ermənistan hərbi kəşfiyyatının, Xarici Kəşfiyyat Xidmətinin amerikalı həmkarları, bu halda ABŞ Müdafiə Nazirliyinin və Mərkəzi Kəşfiyyat İdarəsinin kəşfiyyat orqanları ilə qarşılıqlı fəaliyyətinə də aiddir.

Ümumiyyətlə, Paşinyanın son addımları konkret seçimdir və Rusiya və Cənubi Qafqazın qalan ölkələri üçün tamamilə düşmən seçimdir. Burada başqa şərhlər ola bilməz. Üstəlik, Ermənistan

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "Azərbaycan Respublikasının dünya birliyinə inteqrasiyası, region ölkələri və digər dövlətlərlə, beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsi" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

ləri de-yure nə vaxt rəsmiləşdirəcək.

Suriyadakı vəziyyət açıq şəkildə nümayiş etdirdi ki, bir həftə ərzində sözün əsl mənasında bir rejim dağılır, onun yerində başqa bir rejim yaranır və ölkə ərazisi tamamilə fərqli oyunçuların və qüvvələrin nəzarətinə keçir.

Onunla hər şey aydındır. Heç bir təlaş girməyə və ya bu barədə düşünməyə ehtiyac yoxdur. Ermənistan çoxdan bizim müttəfiqimiz deyil. O, regionda kollektiv Qərbin geosiyasi və hərbi müttəfiqidir, onun vəzifəsi yeni müharibə-

Ona görə də gələcəkdə Ermənistanın Suriyalaşmasına ehtimal verirəm. Bunun hansı formada, necə baş verəcəyini indidən proqnozlaşdırmaq çətindir, lakin Paşinyanın eyni anda bir neçə stulda oturmaq cəhdinin Ermənistan Respublikası üçün buna fəlakətli geosiyasi nəticələrə çevriləcəyi tamamilə aydındır.

Cənubi Qafqazda oyun qaydalarını müəyyən edən Ermənistan deyil, başqaları bunu edəcək; onun rolunu başqasının oyununda piyada olmaqdır. Ermənistanın Aİ-yə daxil olmaq perspektivi yoxdur.

O ki qaldı Avropa İttifaqı ilə ciddi yaxınlaşmaqla Aİ-yə üzvlükdən əldə etdiyi böyük iqtisadi bonusları itirəcək, bu, faktır. Bununla bağlı defələrlə Ermənistanla xəbərdarlıq edilib. Xəbərdarlığın, qorxutmanın mənası yoxdur, biz əməli nəticələr çıxarmalı və lazım gələrsə, İrəvana qarşı iqtisadi rıçaqlardan istifadə etməyə hazır olmalıyıq. Bunun həyata keçirilib-keçirilməyəcəyini gələcək hadisələr göstərəcək. Ermənistanla münasibətdə Rusiya yalnız çılpaq pragmatizmdən və sağlam iqtisadi sinizmdən istifadə etməlidir. Çoxəsrlik erməni-rus dostluğundan bəhs edən mahnılar kifayət qədərdir. Ermənilər bu dostluq nəticəsində hərbi yardım və siyasi dəstək almaq üçün özünü Rusiyanın dostu kimi göstərən hiyləgər bir fürsətçi idi. Ermənistan tərəfdən bu, təqlid idi. Bax, müasir dünyaya belədir. Burada heç bir illüziya olmamalıdır. Bəziləri üçün bu, acı bir fincan ola bilər, lakin mütəxəssislər üçün bu, uzun illər əvvəl aydın idi. Əslində hər şey olduğu kimi olur.

- Sergey Lavrov bu yaxınlarda bəyan etdi ki, Qərb gələcəkdə Ermənistanı Rusiyaya qarşı sanksiyalar tətbiq etməyi tələb edə bilər...
- Ermənistanın bunu edib etməyəcəyi məni maraqlandırmır.

ni alovlandırmaq və regionda sabitliyi pozmaq elementi yeritmək, eləcə də öz ərazisində Qərbin hərbi bazalarını yerləşdirməkdir ki, bu, açıq-aydın gələcəkdə yerinə yetiriləcək.

Bütün bunların fonunda Rusiya diplomatiyasının rəhbəri Sergey Lavrov Rusiya-Azərbaycan münasibətlərindən danışaraq, Putinlə Əliyev arasında etimad və açıq münasibətlərin olduğunu bildirdi.

Müqayisə üçün: Rusiya ilə Ermənistanın münasibətlərində Rusiyadan daha çox Ermənistan fayda alır. Rusiya isə Azərbaycanla bərabər hüquqlu münasibətlərə malikdir. Azərbaycan, ilk növbədə, Ermənistan kimi kasıb ölkə deyil. Bu, sabit siyasi sistemi, effektiv iqtisadiyyatı, heç kim tərəfindən yixılması mümkün olmayan güclü siyasi quruluşa malik, özünü təmin edən müstəqil dövlətdir. Bəli, Azərbaycan düzgün siyasət aparır, bu çoxvektorlu siyasət çərçivəsində Rusiya-Azərbaycan münasibətləri (mən hesab edirəm ki, müəyyən şəraitdən asılı olmayaraq) özlüyündə dəyərlidir.

Hesab edirəm ki, heç bir siyasi və ya digər vəziyyət sağlam pragmatizmə və onilliklər ərzində bütün sahələrdə, siyasi, iqtisadi, regionlararası əməkdaşlıq və mədəni dialoqda inkişaf etdirilmiş bütün yaxşı Rusiya-Azərbaycan təmaslarına, əlaqələrinə və qarşılıqlı fəaliyyətinə təsir etməməlidir. Heç bir şey qarşılıqlı əlaqəmizə mane olmamalıdır. Mən dərinəndən əminəm ki, ortaya çıxan hər hansı problemlə məsələ bu və ya digər şəkildə öz həllini tapacaqdır. Eyni zamanda, biz Moskva ilə Bakının münasibətlərinə zərbə vurmaq istəyən daha çox insan görürük. Amma onlar uğur qazana bilməyəcəklər.

Tərcümə - Elçin Bayramlı

SON SƏHİFƏ

SƏS

18 yanvar
2025-ci il

Bu da oldu - Bakıda 6 kiloqramlıq qız uşağı doğulub

Bakıda Kliniki Tibbi Mərkəzin Doğum-Ginekologiya şöbəsində 6 kq çəkiddə körpə dünyaya gəlib. Bu barədə xəstəxanadan mətbuata açıqlama yayılıb. Bildirilib ki, yanvarın 10-da saat 20:30 tarixində Kliniki Tibbi Mərkəzin Doğum-Ginekologiya şöbəsində çəkisi 6 kq, boyu 58 sm olan qız uşağı dünyaya gəlib.

"Ginekologiya şöbəsinin mama-ginekoloqu Solmaz Mehdiyevanın həyata keçirdiyi təbii doğuşla dünyaya gələn körpə müddətinə görə iriçəkili uşaq hesab olunur. Hipoksiya ilə doğulan körpə N-SPAP və süni tənəffüs aparatlarına qoşulub. Müalicələr nəticəsində körpənin səhhətində müsbət dinamika qeyd olunub. Hazırda çarpay rejimində nazal oksigen terapiyasındadır. Körpənin vəziyyəti orta-ağır, ananın vəziyyəti stabil qiymətləndirilir"- məlumatda belə deyilir.

Bu gün intensiv yağış və qar yağacaq - XƏBƏRDARLIQ

Bakıda və Abşeron yarımadasında yanvarın 18-də hava şəraitinin dəyişkən buludlu olacağı, arabir tutulacağı, gecə və səhər bəzi yerlərdə çiskinli, axşam isə arabir yağıntılı olacağı gözlənilir.

Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən SİA-ya verilən məlumata görə, gecəyə

doğru yarımadanın ayrı-ayrı yerlərində qısa müddətə intensivləşəcəyi ehtimalı var. Şimal-qərb küləyi əsəcək, havanın temperaturu gecə 3-6° isti, gündüz 6-9° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 766 mm civə sütunundan 762 mm civə sütununa enəcək. Nisbi rütubət 70-80 % olacaq.

Azərbaycanın rayonlarında hava şəraiti əsasən yağmursuz olacaq. Lakin axşama doğru şimal və qərb rayonlarından başlayaraq bəzi yerlərdə arabir yağıntılı olacağı, qar yağacağı gözlənilir. Şərq rayonlarında arabir intensivləşəcəyi ehtimalı var. Bəzi yerlərdə arabir duman olacaq. Mülayim qərb küləyi əsəcək.

"SƏS" qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseyinov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN
6 aylıq 79.20 AZN
1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarınızı
dərc etməyə hazırıq!

2 minə yaxın ailə dövlətdən kirayəyə mənzil götürüb

2024-cü ildə Azərbaycanda satmaq öhdəliyi ilə kirayə mənzil mexanizmi çərçivəsində 1 871 müqavilə bağlanılıb ki, bu da 2023-cü ilə müqayisədə 30,9% çoxdur. SİA bu barədə İpoteka və Kredit Zəmanət Fonduna istinadən xəbər verir. Xatırladaq ki, bu mexanizm Prezident İlham Əliyevin 25 yanvar 2019-cu il tarixli fərmanı əsasında, şəxsi yığımları yetərli olmayan vətəndaşların mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılması məqsədilə tətbiq olunur. Ümumilikdə 2024-cü ilin sonuna qədər

mexanizm vasitəsilə 6257 ailə özünün yaşayış şəraitini yaxşılaşdırıb ki, onların da 60%-dən çoxunu gənclər və gənc ailələr təşkil edir.

Mexanizmi çərçivəsində vətəndaşlara 14 ünvanda mənzillər təqdim edilib. Onlardan 6-sı Bakı şəhərində, 3-ü Xırdalan şəhərində, 3-ü Abşeron rayonunun Masazır, Saray və Məmmədli qəsəbələrində, daha 2-si isə Sumqayıt şəhərində yerləşir.

"Mançester Yunayted" onu qovmuşdu, indi "Beşiktaş"ın sükani arxasına keçir...

Uzun müddətdir ki, baş məşqçisi qalan İstanbul nəhəngi "Beşiktaş" baş məşqçi problemini həll etmək üzrədir. Belə ki, "Mançester Yunayted" klubunun keçmiş baş məşqçisi Ule-Qunnar Solskyær "Beşiktaş"a rəhbərlik etməyə yaxındır. Xarici medianın yazdığına görə, 51 yaşlı norveçli mütəxəssis müqavilənin şərtləri ilə bağlı tezliklə İstanbul şəhərinə gedəcək. Onunla 2026-cı ilin iyununa kimi sözləşmə imzalanacağı planlaşdırılır.

Baş redaktor:
Bəhrüz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az

"ƏLİNCƏ" AZƏRBAYCAN XEYRİYYƏ
CƏMIYYƏTİNİN ORQANI.
QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur

Tiraj: 2700